

BUDAPESTI GAZDASÁGI EGYETEM

PÉNZÜGYI ÉS SZÁMVITELI KAR

SZAKDOLGOZAT

Erős Bence
Levelező
Pénzügyi és Szám-
viteli alapszak
Államháztartási
közpénzügyek

2023

BUDAPESTI GAZDASÁGI EGYETEM

PÉNZÜGYI ÉS SZÁMVITELI KAR

Magyar Családtámogatási Rendszer

Belső konzulens: Dr. Kovácsné dr. Sipos Ágnes Margit

Erős Bence

Levelező

Külső konzulens: Sólyom Balázs

Pénzügyi és Számviteli alapszak

Államháztartási közpénzügyek

„2023”

Köszönetnyilvánítás

Köszönöm Dr. Kovácsné Sipos Ágnes Margitnak, és Sólyom Balázsnak konzulenseimnek a szakdolgozat során adott hasznos ötleteiket és jó tanácsaikat. Hálásan köszönöm szüleimnek és barátaimnak a mindennapi feladatokban nyújtott segítségét, támogatást és bátorítást.

„Ha romba dőlnek legszebb álmaid, reményeid el ne hagyjanak, mert sokszor a romok fölött a legszebb virágok nyílnak.”

(Johann Wolfgang von Goethe)

NYILATKOZAT

Alulírott ERŐS BENCE büntetőjogi felelősségem tudatában nyilatkozom, hogy a szakdolgozatomban foglalt tények és adatok a valóságnak megfelelnek, és az abban leírtak a saját, önálló munkám eredményei.

A szakdolgozatban felhasznált adatokat a szerzői jogvédelem figyelembevételével alkalmaztam.

Ezen szakdolgozat semmilyen része nem került felhasználásra korábban oktatási intézmény más képzésén diplomaszerezés során.

Tudomásul veszem, hogy a szakdolgozatomat az intézmény plágiumellenőrzésnek veti alá.

Budapest, 2023. november 29.

..... Erős Bence

hallgató aláírása

Tartalom

Tartalom.....	5
Bevezetés.....	7
1.A jóléti államok születése.....	8
2.A jóléti állam dilemmái.....	8
3.A szociális ellátások demográfiai hatása.....	9
4.Előregedő társadalom problémái.....	13
5.Európai összehasonlítás.....	16
6.Francia családpolitika jellegzetességei.....	17
7.Különbéle családtámogatási formák Franciaországban.....	18
8.Gyermekvállalást befolyásoló tényezők.....	19
9.Gyermekvállalás modern társadalmakban.....	20
10.Családpolitika célja.....	21
11.Családpolitika eszközrendszere.....	22
11.1Anyasági támogatás.....	22
11.2Gyermekgondozást segítő ellátás (GYES).....	22
11.3Gyermeknevelési támogatás (GYET).....	22
11.4Családi pótlék.....	22
11.5Csecsemő gondozási díj (csed).....	23
11.6Gyermekgondozási díj (gyed).....	24
12.Személyi jövedelemadóztatás Magyarországon.....	25
13.Személyi jövedelemadót, és adóalapot csökkentő kedvezmények.....	26
13.1A négy vagy több gyermeket nevelő anyák kedvezménye (NÉTAK).....	26
13.225 év alatti fiatalok kedvezménye.....	27
13.330 év alatti anyák kedvezménye.....	27
13.4Személyi kedvezmény.....	27
13.5Az első házások kedvezménye.....	27
13.6Családi adókedvezmény.....	28
13.7Családi járulékkedvezmény.....	28
14.Gyermekvédelmi intézményrendszer kialakulása Magyarországon.....	28
15.Gyermek és ifjúságvédelem.....	30
16.Otthonteremtési támogatások.....	33
16.1Adóvisszatérítési támogatás.....	33
16.2Családi otthonteremtési kedvezmény.....	34
16.3Többgyermekes családok otthonteremtési kamattámogatása.....	34

17. Kistelepüléseken igénybevehető lakáscélú állami támogatások	35
17.1. Többgyermekes családok otthonteremtési kamattámogatása.....	35
17.2. Családi otthonteremtési kedvezmény ("falusi csok").....	36
17.3. Adóvisszatérítési támogatás ("falusi áfa").....	36
18. Csok+	37
19. Eredmények.....	38
20. Értékelés	42
21. Javaslatok.....	43
22. Kérdőív kiértékelése	45
23. Összegzés.....	46
Felhasznált Irodalom	47
Forrásjegyzék.....	48
Táblázatjegyzék.....	49
Ábrajegyzék	49
Mellékletek.....	50
Mellékletek jegyzéke	60

Bevezetés

Dolgozatom témájaként a Családtámogatási Rendszerek Hatása című témakört választottam. A családtámogatási rendszerek a modern társadalmakat érintő globális problémák, mint népesség csökkenés és társadalmi szintű elöregedés megoldásának egyik jelentős eszköze. A családpolitika rendkívül összetett és a társadalom egészére kihat, legfőbb feladata a családok védelmének a biztosítása.

A témaválasztás legfőbb oka az volt, hogy közel áll hozzám a téma. Saját családom még nincs, de mindenképpen szeretnék. Nagycsaládos családból származom Ceglédről, jelenleg pénzügy-számvitel munkakörben vagyok foglalkoztatva a Honvédelmi Minisztérium Védelem Gazdasági Hivatalnál. Középiskolai tanulmányaimat a Ceglédi SC Közgazdasági és Informatikai Szakgimnáziumban végeztem el. 2019-ben döntöttem úgy, hogy folytatom a tanulmányaimat és tovább képezem magam, azért ezt az iskolát választottam mert sok jót hallottam róla barátaimtól és ismerőseimtől.

Édesanyám nevelőszülőként dolgozott, így volt szerencsém megtapasztalni a családvédelem intézményeinek a fontosságát és az intézmények által a gyerekeknek okozott örömeiben is részesülhettem. Sok barátomat a nevelő szülői hálózatnak köszönhetően ismerhettem meg, akik közül néhányan ma is kapcsolatban állok. Személyesen is láthattam mennyire nehéz ezeknek a gyerekeknek a felnőtté válása és az egzisztenciájuk megteremtése, hatalmas hátrányt jelent egy fiatal számára az, ha nincs mögötte szülői segítség és nincs kire számíthatnia. Jelenleg is van a családukban hátrányos helyzetű állami gondozott, illetve örökbe fogadott gyermek, úgy gondolom emiatt is áll közel a szívemhez a téma, és emiatt tulajdonítok óriási jelentőséget a családtámogatás fontosságának.

Az a meglátásom, hogy ha az állam nem karolja fel és nyújt segítséget a hátrányos helyzetűeknek lehetetlenné és kilátástalanná válik számukra az élet. A dolgozatban be fogom mutatni a magyar családtámogatási rendszert legfontosabb eszközeit. A legrelevánsabb problémák, mint az európai társadalmak elöregedése és a gyermekvállalási hajlandóság csökkenése kifejtésre kerülnek. Dolgozatomban a magyar családtámogatási rendszer eszközeinek hatékonyságát vizsgálom elsősorban a gyermekvállalási hajlandóságra, de bemutatom a gyermek és ifjúságvédelemben végbe ment változásokat az évek során.

1. A jóléti államok születése

A jóléti államok világszerte a 19. század végén kezdtek kialakulni, ezekben az időszakban megerősödtek a szociáldemokrata pártok, a társadalomra nehezedő terhek csökkentésével, az életminőség javításával hosszú távon el lehetett nyerni a szavazópolgárok szimpátiáját. A jóléti állam kibontakozásának korszaka a II. világháború idejében kezdődött el, a válságok a nincstelenség és munkanélküliség életre hívta az első valódi jóléti államokat

„a demokráciának be kell bizonyítania, hogy kormányai felelősséget vállalnak népeink szociális biztonságáért” (Franklin D. Roosevelt)

Az 1950-es évekre Európa és Amerika szerte meghatározták és alkalmazták a jóléti állam alaptételeit, ami nagy vonalakban a következő szociális juttatásokat jelentette: állampolgári jogon biztosított ingyenes iskola egészségügyiellátás, és nyugdíj, rövidebb munkaidő, fizetett szabadság és további biztosítási jogviszonyhoz kötött juttatások, mint a szülési szabadság. A jóléti állam a jövedelmek elvonásával, és azok újraelosztásával igyekezett csökkenteni a társadalomban keletkező jövedelmi különbségekből adódó feszültségeket (Berend T. Iván, 2003)

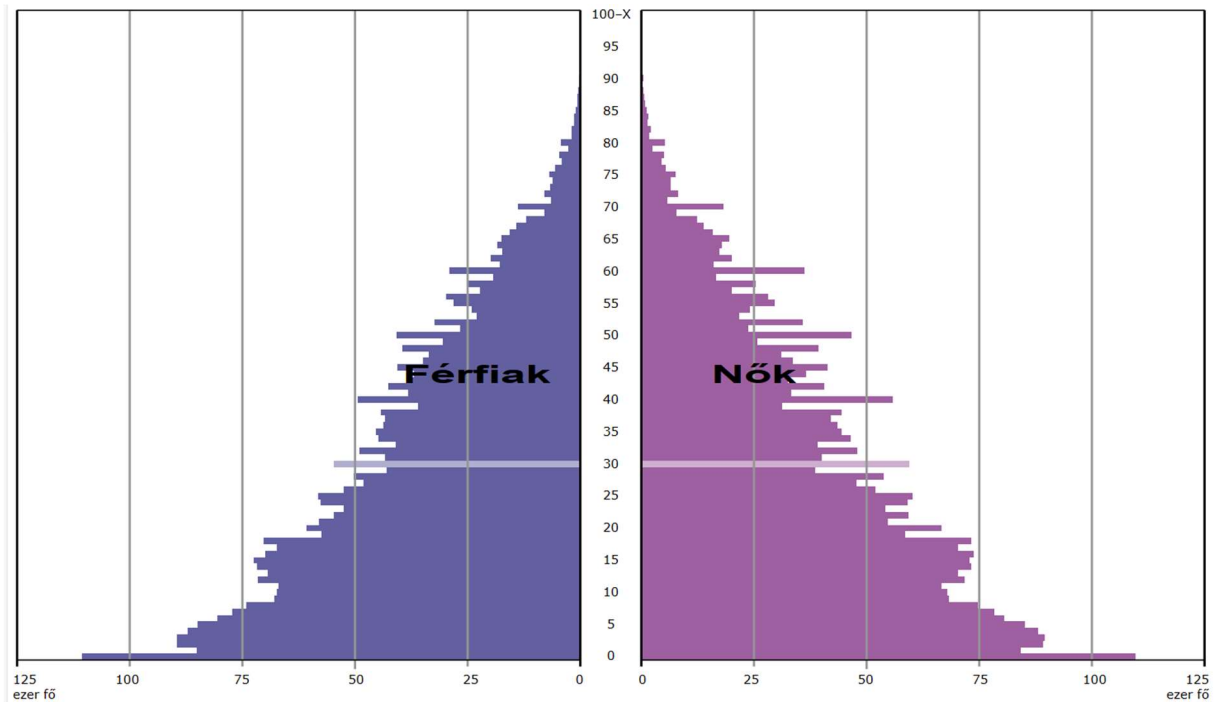
2. A jóléti állam dilemmái

Felvetődhet bennünk a kérdés, hogy a jóléti állam milyen országokban tartható fenn, vagy egyáltalán fenntartható e. A szociális biztonság kiépítése világszerte a legnagyobb válságok közepén indult meg tehát az alapvető intézkedések bevezetését függetleníthetjük egy ország gazdasági helyzetétől. Azt feltételezhetnénk, hogy a szociális ellátási rendszer kiépítése, a társadalombiztosítás terheinek állami vállalása, negatívan hat a gazdaságra, de a tapasztalatok az ellenkezőjét mutatják. A 19. században azokban az országokban, ahol biztosították a jóléti állam feltételeit, a gazdasági növekedés mértéke magasabb azokhoz az országokhoz képest, ahol ezeket az intézkedéseket nem vezették még be. Érdeemes még megemlíteni itt a jóléti intézmények privatizálásának kérdését, vannak olyan nézetek, miszerint hatékonyabb lenne az intézményrendszer, ha profitorientált lenne, ebben az esetben viszont, bizonyos rétegek önkénytelenül is kiszorulnának ezekből az ellátásokból és elszigetelődnének a társadalomtól.

„Határozottan állítom, hogy a jóléti állam biztonságot és valamelyest kiegyenlítést teremtő hatása tudja csak megteremteni azt a kiegyensúlyozott belső piacot, mely hosszú távon végül is növekedést előremozdító szerepet játszik” (Berend T. Iván, 2003)

3. A szociális ellátások demográfiai hatása

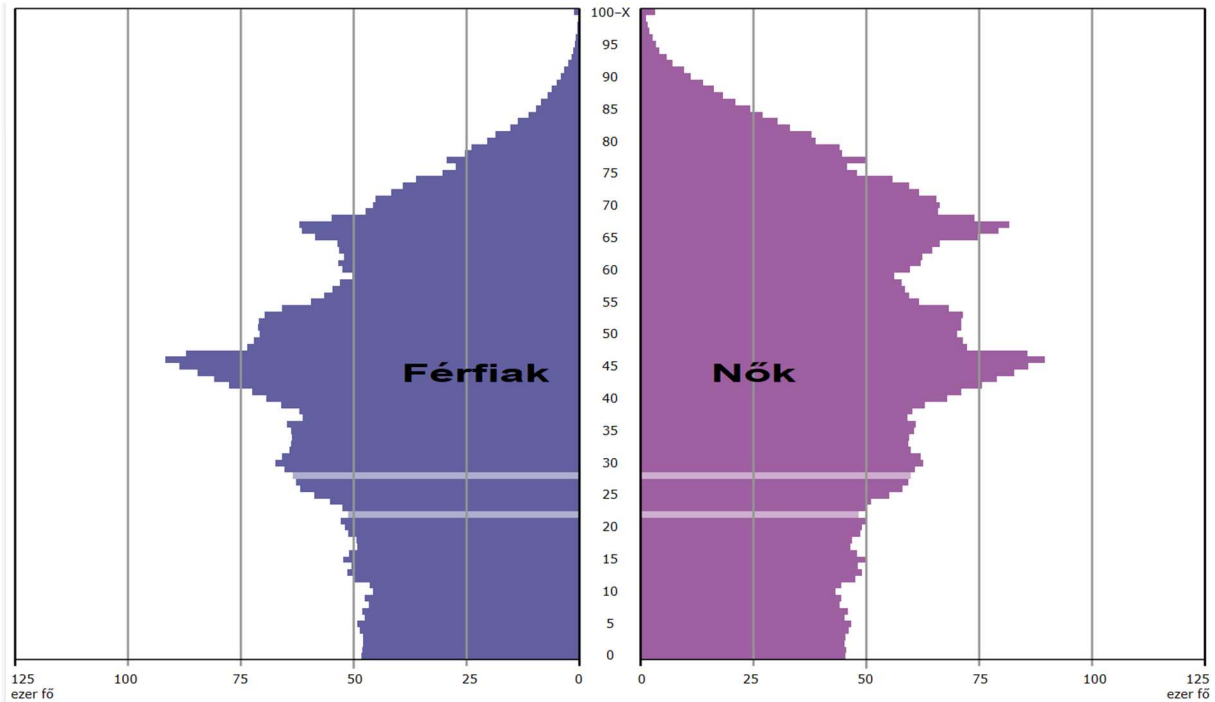
1. ábra Korfa/1



Forrás: KSH

A képen Magyarország demográfiai adataiból készített korfát látunk 1900-ban. A vízszintes tengelyen a lakosság száma látható ezer főben, középen pedig a különféle korcsoportok. Ebben az évben az összlakosság száma nagyjából 6.854.000 fő volt. A legnagyobb arányt a 25 év körüliek képviselik. Lényegesen kisebb arányban vannak jelen a társadalomban a 30 és 60 év közöttiek, a 60 év felettiek száma pedig nagyon alacsony és nagy mértékben csökken, ahogyan haladunk felfelé a korcsoportok között. Az idő előrehaladtával az időskorúak aránya egyre növekedett a magyar társadalomban, a népesség száma növekedett ugyan, de folyamatosan egyre kisebb mértékben. A népesség növekedés az 1980-as évek elején megállt és azóta évről évre egyre csökken a népesség száma. Úgy vélem a demográfiai adatok változásait nagyban meghatározták a nemzetközi politikák hatásai, mint az első és második világháború, amit egyfajta népességrobbanás követett, nem csak Magyarországon, hanem Európa többi országában is. A magyarországi szocialista rendszer megszűnését követően a népesség szám növekedését váránk, de az azt követő évben nagymértékű népességszám csökkenés figyelhető meg, feltehetően a kivándorlás miatt. Egy másik meghatározó tényező a korábban is részletezett átlagéletkor növekedés az egészségügyi ellátások és a társadalom biztosítási rendszerek jelentős fejlődése következtében.

2. ábra Korfa/2



Saját készítés (Forrás KSH)

A képen Magyarország demográfiai adataiból készített korfát látunk 2022-ben. A vízszintes tengelyen a lakosság száma látható ezer főben, középen pedig a különféle korcsoportok. A statisztikai adatok alapján a legmagasabb népességszám az 1980-as évek elején közel 10.712.000 fő ez az érték a 2022-ig folyamatos lassú csökkenést mutatott

A népesség száma 2022-ben már a 9.690.000 Főt sem éri el, a legnagyobb arányt a társadalomban a 40 és 70 év körüliek képviselnek, a 30 év alattiak aránya lényegesen kevesebb. Ez azt jelenti, hogy az aktív korú népesség aránya hatalmas mértékben csökkent az inaktívak aránya pedig növekedett. Azoknak az aránya csökken, akik az államháztartás forrásait biztosítanák, akik pedig már úgymond a kiadási oldalt növelik növekszik. Ennek oka a már említett várható élettartamban bekövetkező változások, valamint a kivándorlás.

Az európai társadalmakban és fejlődő, fejletlen társadalmakban is egyaránt célkitűzés a szociális terhek csökkentése, az életszínvonal magasabb szintre emelése. Ennek hosszú távú fenntartása bizonyos akadályokba ütközik. A megnövekedett életszínvonal jelentős mértékben meghosszabbította az átlagéletkort, aminek következtében a szociális kiadások mértéke igencsak megnövekedik a fejlett országok lakossága pedig előregedik. Az aktív korúak száma csökken az eltartottaké pedig egyre csak nő

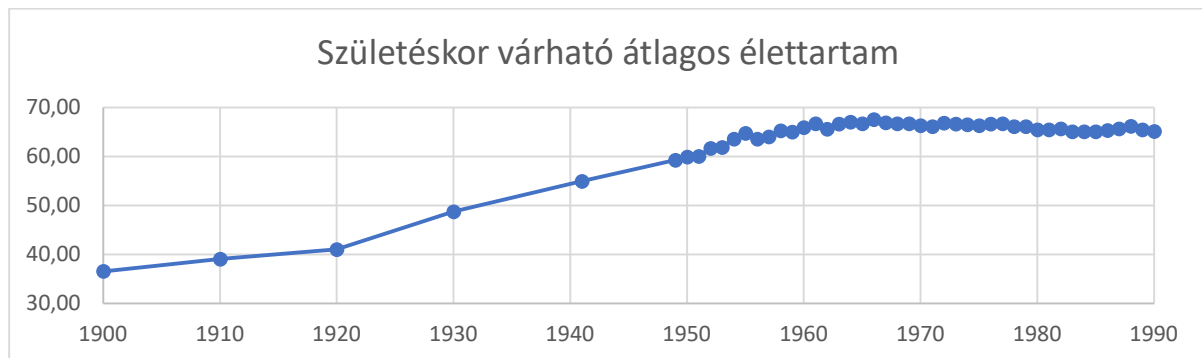
1. táblázat Átlagéletkor földrészenként 2019

Földrészek	Európa	Észak-Amerika	Dél-Amerika	Ausztrália	Ázsia	Afrika	Antarktisz
Átlagos életkor régióként	42	35	31	33	31	18	-

Forrás: Saját szerkesztés (növekedés.hu)

A táblázat a földrészek lakosságának átlagéletkorát tartalmazza, láthatjuk, hogy Európa lakosságának átlagéletkora a legöregebb, ez a magas átlagéletkornak és az alacsony gyermekvállalási hajlandóságnak köszönhető. Fontos megkülönböztetni a születéskor várható átlagos élettartamot és az átlagos életkort egy régióban, az előbbi azt fejezi ki, hogy egy újszülött várhatóan meddig él az utóbbi pedig a régióban élő egyének életkorának pillanatnyi átlagát.

3. ábra Születéskor várható átlagos élettartam



Saját készítés (Forrás KSH)

A képen a születéskor várható átlagos élettartam változását láthatjuk 1900 és 1990 között láthatjuk milyen nagy mértékű volt a változás.

2. táblázat Születéskor várható átlagos élettartam férfi

Ország, országcsoport	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Magyarország	72,3	72,6	72,5	72,7	73,1	72,3	70,7
EU27_2020	77,7	78,0	78,1	78,2	78,5	77,5	77,2
India	68,3	68,8	69,2	69,4	69,5	68,6	65,8
Kína	74,4	74,6	74,4	75,0	75,3	75,3	75,5
Dél-afrikai Köztársaság	60,7	61,3	62,0	62,2	62,8	62,2	59,5
Egyesült Államok	76,3	76,1	76,1	76,2	76,3	74,2	73,5
Ausztrália	80,4	80,4	80,5	80,7	80,9	81,2	81,3

Forrás: Saját szerkesztés (KSH)

A táblázat a születéskor várható átlagos élettartamokat tartalmazza férfiakra vonatkozóan. A nők életkora ennél az értéknél némileg magasabb, nem raktam bele külön a nők életkorát, mivel az értéke kisebb eltérésekkel szinte azonosak a férfiakéival, és feleslegesnek tartottam mindkét táblázatot megjeleníteni a dolgozatban. Az érték a fejlődő országokban 60-65 év körüli még a fejlett országokban 70-80 év között mozog.

Magyarországon ez az adat az Európai átlaghoz képest alacsonyabb, de elmarad az amerikai és a kínai átlagtól is, ennek az oka inkább az egészségügyi ellátások színvonalában, még inkább az itt élő emberek életmódjára és a és a kivándorlásra vezethetőek vissza.

Manapság egyre több fiatal dönt amellett, hogy külföldön telepszik le és vállal munkát. Sajnos ez tovább csökkenti az aktív korúak számát, nem beszélve arról, hogy a szakmájukban legkiemelkedőbb szakembereinket is elveszítjük lassacskán, és ennek következtében még nehezebben tudjuk felvenni a versenyt a környező országokkal.

4. Előregedő társadalom problémái

A 20. században végbemenő jelentős fejlődés a legtöbb tudományterületen, mint az egészségügy és az oktatás a születéskor várható élettartam jelentős emelkedését vonták maguk után. Ez a szociálisan fejlett országok egyik legnagyobb teljesítménye, de egyben súlyos gazdasági problémát okozhat a jövőben.

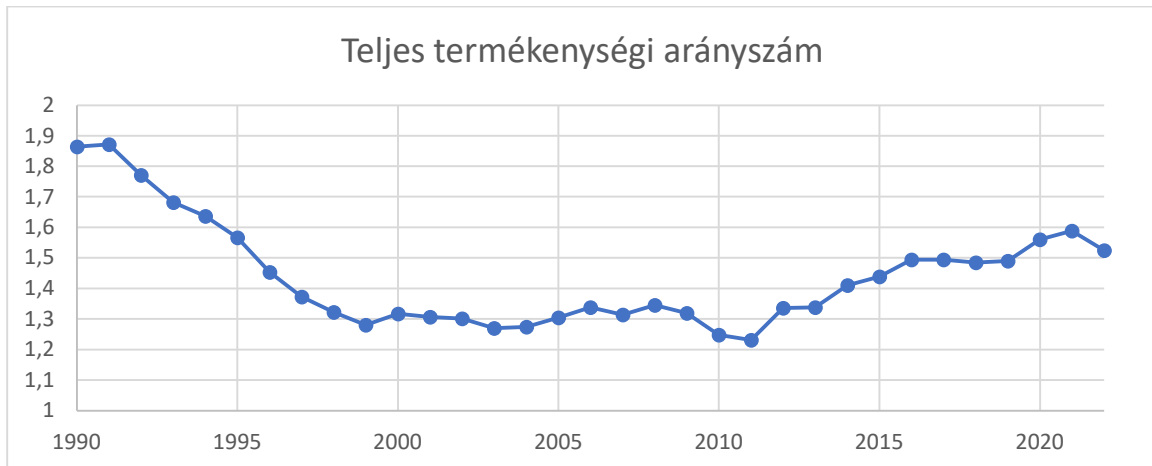
Az életkor kitolódása önmagában még nem okozna problémát optimális termékenységi arányszámok mellett, de az időskorúak számának növekedésével nem emelkedett azonos mértékben a fiatalkorúak részaránya, sőt ellentétes tendencia figyelhető meg a modern társadalmakban, tehát az időskorúak részarányának növekedésével a fiatalkorúak részaránya csökkent társadalmi szinten, ennek okairól a későbbiekben még bővebben szó lesz.

Ez a változás hosszú távon nem fenntartható, súlyos terhet ró a társadalmakra a növekvő szociális kiadások, mint a nyugdíj és egészségügyi ellátás költségei. Ez nemcsak gazdasági probléma, hanem társadalmi is, az európai társadalmak gazdaságának fenntarthatóságának egyik legnagyobb fenyegetését jelentik. A szociális ellátások jelenlegi formájában történő fenntarthatóságának a kérdése fokozatosan egyre több figyelmet kap ez az előregedő társadalmak mindegyikében. Nem meglepő hiszen a munkaerő piacon aktív, adófizető rétegek száma folyamatosan csökken mindeközben a szociális kiadások hatalmas mértékben növekednek.

A társadalmi előregedésnek nem csak az átlagéletkor az oka, hanem az ezzel párosuló alacsony születési hajlandóság. Nagyon érdekes számomra, hogy hogyan lehetséges az, hogy a társadalmi szintű jólét folyamatosan növekszik ráadásul eddig még soha nem látott mértékben és mégis az emberek jelentős része egyáltalán nem vállal gyermeket, vagy csak egy gyermeket vállal. Mindenesetre, ha a tendencia nem változik komoly nehézséget fog okozni az államháztartásoknak a jövőben a szociális ellátási rendszerek fenntartása.

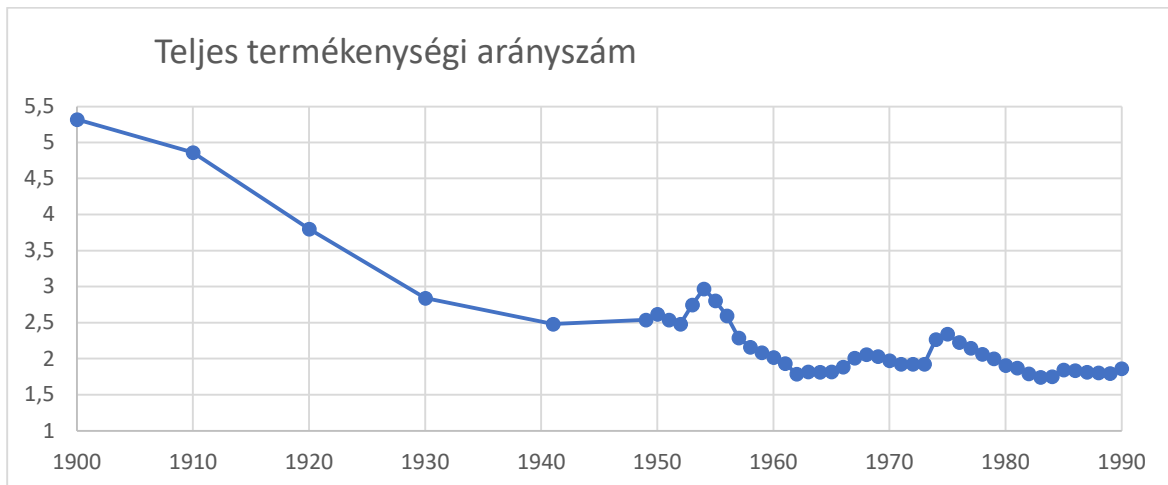
Ennek a demográfiai probléma negatív hatásainak mérséklésének egyik lehetséges eszköze a születési hajlandóság növelése a családpolitika eszköztárával. (Molnár Tamás, Koczor-Keul Melinda, 2013)

4. ábra Termékenységi arányszám alakulása/1



Forrás: Saját szerkesztés (KSH)

5. ábra Termékenységi arányszám alakulása/2



Saját készítés (Forrás KSH)

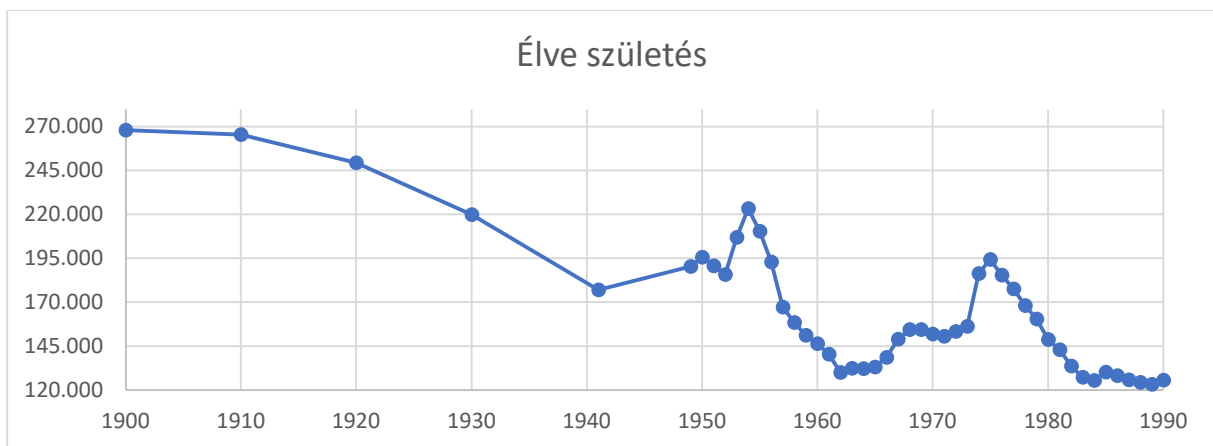
Az ábrák a termékenységi arányszám változását mutatják 1990 és 2022 között és 1900 és 1990 között Magyarországon. A TTA azt fejezi ki, hogy egy nő élete során átlagosan hány gyermeknek adna életet. Az érték jelenleg a 1,5 körüli, de folyamatos csökkenés jellemzi. A szakemberek szerint a népesség reprodukciójához szükséges érték 2,1. Láthatjuk, hogy az érték jóval ezalatt az érték alatt van már igen hosszú ideje, ennek az eredménye a lassú népességcsökkenés és az elöregedés, ez a tendencia jellemzi nemcsak Magyarországot, hanem egész Európát is.

6. ábra Élve születések számának alakulása/1



Saját szerkesztés Forrás: (KSH)

7. ábra Élve születések számának alakulása/2



Saját készítés (Forrás KSH)

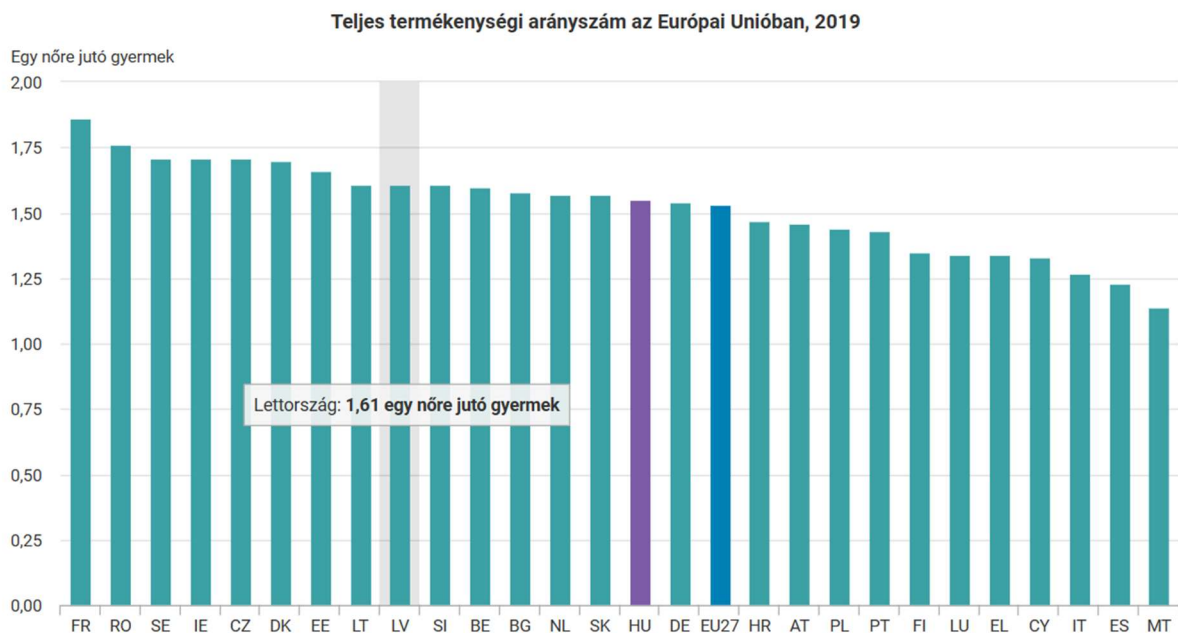
Az ábrák az élve születések számát mutatja 1990 és 2022 és 1900 és 1990 között. Drasztikusan csökkent az érték 1990 és 2000 között. A 2000-es években az értéket egy lassabb de csökkenő tendencia jellemzi. Manapság már alig közelíti meg a szám értéke a 90.000-ret, holott ez az érték 1990-ben még 130.000 körül volt. Az érték leginkább a születési hajlandóság csökkenésének és a társadalmi normák változásának köszönhető, de erről a későbbiekben bővebben is szó lesz. A tendencia egész Európa szerte hasonló, Franciaországban a legmagasabb, Magyarországon sajnos Európai átlagon aluli. A családpolitikának egyik legfontosabb célja ennek a tendenciának a pozitív irányú befolyásolása a születési hajlandóság befolyásolása a jövedelmek újraelosztásával, de erről a későbbiekben bővebben írni fogok.

5. Európai összehasonlítás

Az Európai Unióban Franciaországban az egyik legmagasabb a termékenység. Itt is jellemző az időskorúak részarányának növekedése a társadalomban, ezzel együtt az átlagéletkor jelentős növekedése miatt, de ebben az országban van a legközelebb az Európai Unióban a teljes termékenységi arányszám a reprodukcióhoz szüksége 2,1-es értékhez.

Ennek egyik lehetséges oka a Franciaországban élő bevándorlók nagyobb aránya, de ez önmagában kevés a magyarázathoz. Valóban igaz, hogy a bevándorlók általánosságban több gyermeket vállalnak, de ez önmagában nem elegendő ahhoz, hogy egy általános mutatót szinten tartson, pozitív irányba tolja a termékenységi mutatót, de mivel csak egy kis része a társadalomnak, önmagában kevés ahhoz, hogy megfordítson egy alapvetően csökkenő tendenciát.

8. ábra Termékenységi arányszámok Európában



Forrás KSH

6. Francia családpolitika jellegzetességei

A családpolitika elsődleges célja itt is a családok védelmének biztosítása, sokban hasonlít a mi rendszerünkhöz, vannak azonban lényeges különbségek. Amit először kiemelnék az az adózás rendszerében lévő különbség. Hasonlóan Magyarországnak családpolitikájához itt is vannak különféle adókedvezmények abból a célból, hogy a különböző összetételű családok életminőségét ne változtassa meg a családok összetétele az adóterhekből kifolyólag. Ennek lényege az, hogy egy család, ahol a gyermekek száma magasabb kevesebbet adót fizessen, mint egy kisebb család vagy gyermektelen család. Lényegében hasonló a mi országunk politikájához, de Franciaországban valódi családi adózás van, ami azt jelenti, hogy a házaspárok vagy élettársak, attól a naptól kezdve, hogy összekötötték életüket, közös adóbevallást nyújtanak be, jövedelmüket összevonják és összevontan fizetnek adót. Ami számomra leginkább pozitív a Franciaországi adórendszerben a személyi jövedelemadó többkulcsos rendszere. A háztartások jövedelmével arányosan a fizetendő adó mértéke progresszíven nő. Ezekben a rendszerekben jobban érvényesülni tud az az elv mi szerint mindenki teherviselő képessége arányában osztozik a közterhekből, ugyanakkor bonyolultabb lehet az adminisztrációja és csökkentheti az adófizetési hajlandóságot, de ezekre a későbbiekben még vissza fogok térni. Érdekes különbség még az, hogy Franciaországban erős a családegyesületek befolyása, az országban körülbelül 7500 családegyesület működik és csoportosul egy központi egyesületbe a Családi Egyesületek Nemzeti Uniójába. (Union nationale des associations familiales UNAF)

Egyes kutatások szerint azokban az országokban a legmagasabb a termékenység, a fejlett országok közül, ahol a nők foglalkoztatottsági aránya is magasabb. Ebből arra következtethetünk, hogy elsősorban nem az anyagi támogatásokon múlhat az emberek gyermekvállalási hajlandósága, hanem azon, hogy hogyan tudják összeegyeztetni a családi életet a munka világával. Ezeket célzó rendelkezések Franciaországban a bölcsődei férőhelyek számának a növelése, a gyermekfelügyeleti lehetőségek gyarapítása. Franciaországban több támogatás olyan pénzügyi támogatás is van, amit abból a célból folyósítanak, hogy a szülők a gyermekek felügyeletét megengedhessék maguknak, ameddig ők a munkahelyeiken tevékenykednek, dolgoznak.

7. Különféle családtámogatási formák Franciaországban

A családtámogatások rendszere Franciaországban is hasonló elveken alapszik, mint Magyarországon, közvetlen pénzbeli támogatásokat folyósítanak, ezekkel is támogatják az iskolakezdést és az iskolába járást, oktatást, különféle adókedvezményeket biztosítanak a háztartások terheinek csökkentése céljából és így tovább, a számomra legérdekesebbeket azonban kiemelném.

A családi pótlék

Érdekes a családi pótlékban, hogy csak a második gyermek megszületésétől jár, alapvetően a gyermekek 20-éves koráig, ez kevésbé támogatja az egy gyermekes családi modellt. A gyermekek számával a családi pótlék összege arányosan növekszik, de az összeg a gyermek életkorának előrehaladtával növekszik. Hasonlóan a magyar családi pótlékhoz, ha a gyermek speciális nevelési igényű, tartósan beteg a családi pótlék összege itt is magasabb.

Jövedelempótlék a gyermekfelügyelet szabad megválasztásához

Ennek a jövedelempótléknak az a célja, hogy a család számára megkönnyítse a gyermek felügyeletének finanszírozását.

Aktív szolidaritási jövedelem

Szociális támogatás az alacsony jövedelműek részére A létminimumnál kevesebb jövedelemből élő családok vagy személyek és a gyermekeiket egyedül nevelő szülők részesülhetnek a támogatásból.

(Stefán-Makay Zsuzsanna: A Franciaországi családpolitika és a magas termékenység összefüggése Demográfia, 2009. 52. évf. 4. szám)

8. Gyermekvállalást befolyásoló tényezők

Az emberek döntésére a gyermekvállalására számtalan szempont lehet befolyással, viszont bizonyos tényezők csak abban az esetben játszanak szerepet a döntésben, ha a gyermekvállalásról a szülők tudatosan, előre tervezetten döntöttek, ilyen ok lehet a társadalmakban uralkodó normák és hitrendszerek, az emberek jövedelme, a párkapcsolat minőség, a párok jövedelme, a családi háttér, a szülők rokonainak a száma, az elvont jövedelmek nagysága, és az újra elosztott jövedelmek mértéke a szülők felé, az ingatlanok ára, az egyének életpálya modellje. Ezek az okok a tradicionális társadalmakban leginkább az időskori biztonság biztosítása. A fejlődő országokban a születések száma jóval magasabb, a teljes termékenységi arányszámok elérhetik akár az öt egész feletti értéket is, ami azt jelenti, hogy egy nő élete során várhatóan öt gyermeket fog a világra hozni. Ez leginkább amiatt van mert a gyermekek jóval hasznosabbak a szülők számára, mint egy modern társadalomban, A tradicionális társadalmakban amiatt mert a gyermekeknek fiatalon dolgozniuk kellett, egy nagyobb család sokkal nagyobb anyagi biztonságban volt, mint egy kisebb család Az időskori biztonság feltétele a több gyermek vállalása nem beszélve arról, hogy ezekben a társadalmakban a gyermekek felnevelése is olcsóbb, tehát összességében ezekben a társadalmakban jellemző, hogy a szülőknek megéri több gyermeket vállalni, mondhatjuk úgy is, hogy egy gyermek vállalása igencsak hasznos anyagi szempontból. Ezekben a társadalmakban jellemző a szociális ellátási rendszer fejletlensége és a gyermekek magasabb halálozási aránya, az emberek jövedelme alacsonyabb, mégis több gyermeket vállal. Ennek egyik oka éppen az ezeket az országokat jellemző magas halálozási arány a gyermekeket tekintve. Nem lehetnek biztosak abban, hogy a gyermekeik életben maradnak, ezért több gyermeket vállalnak, így biztosítva a fennmaradást. Nem lehet nem megemlíteni azt, hogy az elmaradottabb társadalmakban nem feltétlenül van lehetőség védekezni a nem kívánt terhességek ellen, a születések számának tudatos szabályozása nincs biztosítva. Teljesen mások a normák és szokások, valamint törvények, mint egy modern európai államban gondolok ott a házassági mintákra és az abortuszra

„A premodern társadalmakban a szülők azért vállalnak gyermekeket, mert alacsony nevelési költségek mellett életük folyamán nettó hasznot realizálnak, hiszen a javak és szolgáltatások egyenlege a teljes életpálya folyamán a szülők irányába pozitív.” (Gábos András, 2005.)

9. Gyermekvállalás modern társadalmakban

A modern társadalmakban a mindennapi élet számottevő változásokon keresztül ment keresztül az elmúlt évszázadokban. Megváltoztak a szokások és az emberek életfelfogása, egyre inkább teret nyert magának az énközpontúság és az önmegvalósítás, a család fontosságával szemben. A társadalomban fenntartott már-már középkori dogmák leomlottak, leomlanak. Az egyéni fejlődés és boldogság átvette a régebbi tradíciók helyét. A fogamzás gátló eszközök elterjedésével együtt kibontakozott a szexuális szabadság, ezzel együtt folyamatosan csökken a házasságok száma, a házasság intézménye egyre inkább elveszti a jelentőségét, a válások száma pedig ezzel ellentétesen folyamatosan nő. A változások között meg kell említeni a gyermekvállalási kor kitolódását is. A gyermekvállalás kérdésének központjában már nem a család és a fajfajtartása dominál, hanem a felnőtt szülők jóléte. A gyermektelenség fejlett országokban arra utal, hogy a magasabb jövedelmű háztartások számára egy gyermek vállalása kevésbé hasznos, mint egy alacsonyabb jövedelmű háztartásban. A fejlett országok empirikus adatai szerint a termékenység csökkent a jövedelmek emelkedésével, ez amiatt lehetséges mert a szülők a rendelkezésre álló többletjövedelmüket nem csupán újabbak vállalására fordíthatják, hanem a már meglévő gyermekeik fejlesztésére is költhetik, amelyek főként oktatási és egészségügyi kiadások.

Bizonyos elméletek szerint a nyugdíjrendszer bevezetése vezetett a termékenység visszaeséséhez, hiszen ezekben a rendszerekben az időskori biztonságnak már nem kritikus feltétele a több gyermek vállalása, úgy látszik a nyugdíjrendszer bevezetésének van egyfajta túlnépesedést gátló hatása, ugyanakkor a társadalom elöregedéséhez vezet. Nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy nem csak a gyermekvállalási kor tolódott ki, hanem maga a felnőttnek minősítés is. Jelenleg a modern társadalmakban jellemző a késői munkába állás, nem ritka, hogy a fiatalok húszas éveik közepén vagy a harmincas éveik elején állnak munkába, a tanulmányaik befejezése után, de ez önmagában még nem okozna problémát, a dolgozat elején már említett születéskor várható átlagos élettartam jelentős emelkedése miatt. A probléma inkább abból adódik, hogy ez idő alatt a szülőknek kell biztosítani a gyermekeik számára a

megélhetést. Kijelenthetjük, hogy a gyermekek felnevelése sokkal költségesebbé vált, ráadásul a szociális ellátások miatt a gyermekvállalás már nem az egyetlen biztosítási módja az időskori biztonságnak. A modern társadalmak családtámogatási rendszerének egyik prioritása a gyermekek által okozott állandó többletköltségek csökkentése, különféle adókedvezményekkel, jövedelem újraelosztással és hasonló kedvezményekkel, ezzel a szülők gyermekvállalási hajlandóságát megnövelve.

(Gábos András: A Magyar Családtámogatási Rendszer Termékenységi Hatásai Ph.D. értekezés, Budapesti Corvinus Egyetem Szociológiai Ph.D. Program, Budapest 2005.)

10. Családpolitika célja

Elsődleges célja a családok támogatása pénzbeni és nem pénzbeni eszközökkel, növelve ezzel a családok gazdasági stabilitását anyagi biztonságát, illetve ösztönözve a gyermekvállalási hajlandóságot. Továbbá célja azon gyermekek családokban történő elhelyezésének biztosítása. A családpolitikán belül megkülönböztetünk közvetlen pénzbeli transfereket, mint a családi pótlék, különféle lakástámogatásokat, és közvetetteket, mint a különböző oktatási támogatások és adókedvezvények, valamint kedvezményes adókulcsok alkalmazása. A családpolitikának elengedhetetlen tartozékai a gyermekvédelem intézményei és szolgáltatásai, de tágabb értelmezésben magában foglalja azokat a politikákat is, amelyek a munkanélküliségi ellátásokat, tömegközlekedést, vagy éppen a bevándorlást szabályozzák. Szabályozása a modern rendszerek kiemelkedő eleme, nem véletlenül, hiszen a család képezi a társadalmaink alapjait, úgy gondolom a család nyújtja a legjobb védelmet az egyén számára, aki a családokat támogatja, tulajdonképpen a jövő generációját támogatja, úgy is fogalmazhatunk, hogy a családok támogatása egyfajta befektetés a jövő generációjába. (Lentner Csaba, Sági Judit, Tatay Tibor: 2017)

11. Családpolitika eszközzrendszere

11.1 Anyasági támogatás

Az anyasági támogatás mértéke jelenleg a szociális vetítési alap összegének 225%-a. A támogatás a gyermek születését követő 6 hónapon belül igényelhető. A szociális vetítési alap összege jelenleg 28.500 Ft, ennek a 225%-a 64.125 Ft.(www.allamkincstar.gov.hu/csaladok-tamogatasa)

11.2 Gyermekgondozást segítő ellátás (GYES)

A gyermekgondozást segítő ellátás mértéke szintén a szociális vetítési alap összege, 28500 Ft. A juttatás általános esetben a gyermekek harmadik életévének betöltéséig igényelhető meghatározott esetekben akár a gyermek tizedik életévének betöltéséig is igényelhető (www.allamkincstar.gov.hu/csaladok-tamogatasa)

11.3 Gyermeknevelési támogatás (GYET)

A gyermeknevelési támogatást akkor veheti igénybe a szülő, ha legalább három kiskorú gyermeket nevel. A támogatás a harmadik gyermek harmadik életévének betöltésétől vehető igénybe a nyolcadik életévének betöltéséig, de nem vehető igénybe a támogatás onnantól kezdve, hogy a legidősebb gyermek betöltötte a felnőtt kort, vagy ha egyéb okokból az egy háztartásban nevelkedő gyermekek száma három alá csökken, a támogatás összege függetlenül a gyermekek számától a szociális vetítési alap összege. (www.allamkincstar.gov.hu/csaladok-tamogatasa)

11.4 Családi pótlék

A családi pótlék nevelési ellátásból és iskoláztatási támogatásból tevődik össze. A nevelési ellátás a gyermek születésétől a tankötelezetté válásáig jár, pontosabban a tankötelezetté válása évének október 31-éig, az iskoláztatási támogatás pedig a tankötelezetté válás évének november elsejétől általános esetben a huszadik életév betöltéséig, de sajátos

nevelési igényű gyermekek esetén legfeljebb a huszonharmadik életévük betöltéséig. A családi pótlékot nem csak a szülők vehetik igénybe gyermekeik után, hanem bizonyos esetekben a gyermekek saját jogon is igényelhetik. A juttatás mértékét befolyásolja a gyermekek száma, a családok szerkezete, és a gyermekek egészségügyi állapota, nevelési igénye a támogatás összegeit a különféle esetekben a következő táblázat tartalmazza. A támogatásokat értelemszerűen gyermekenként lehet igénybe venni.

3. táblázat a családi pótlék mértékéről

Meghatározott esetek	Támogatás összege
Gyermekek száma 1 csonka családban	13.700 Ft
Gyermekek száma 2 csonka családban	14.800 Ft
Gyermekek száma 3 csonka családban	17.000 Ft
Gyermekek száma 1 normális családban	12.200 Ft
Gyermekek száma 2 normális családban	13.300 Ft
Gyermekek száma 3 normális családban	16.000 Ft
Gyermekvédelmi intézményben, vagy büntetés végrehajtási intézményben nevelkedő személy esetén	14.800 Ft
Saját jogú igénybevétel esetén	14.800 Ft
Tartósan beteg, súlyosan fogyatékos személy csonka családban	25.900 Ft
Tartósan beteg, súlyosan fogyatékos személy normális családban	23.300 Ft
Tartósan beteg súlyosan fogyatékos nagykorú személy	20.300 Ft

Saját szerkesztés forrás: allamkincstar.gov.hu

11.5 Csecsemő gondozási díj (csed)

A csecsemő gondozási díj igénybevételéhez szükséges 365 nap biztosítási jogviszony, de nem kell folyamatosnak lennie, a szülési szabadságnap megfelelő időtartamára jár. A szülőt 24 hét szülési szabadság illeti meg, ebből két hetet köteles igénybe venni

„A csecsemőgondozási díj összegének megállapításánál jövedelemként kizárólag az ellátásra való jogosultság kezdő napján kizárólag ugyanannál a foglalkoztatónál fennálló biztosítási jogviszonyban elért, a személyi jövedelemadó-előleg megállapításához, az állami adóhatósághoz bevallott, társadalombiztosítási járulékalapot képező jövedelmet lehet figyelembe venni.”

A csecsemőgondozási díj a támogatás alapját képező jövedelem egésze, az összeg az összevontan adózó jövedelmek közé tartozó bruttó összeg, a csecsemő gondozási díj összegéből az adóelőleget a munkáltató levonja, erre az összegre az adókedvezmények elszámolhatóak, viszont járulékokat nem kell fizetni a juttatás után (www.allamkincstar.gov.hu)

11.6 Gyermekgondozási díj (gyed)

Gyermekgondozási díj igénybevételére van lehetőségük a szülőknek, ha a gyermek születését megelőző két évben legalább 365 napon keresztül valamilyen biztosítási jogviszonya volt legalább az egyik szülőnek. A gyermekgondozási díj a csecsemő gondozási díjra való jogosultság megszűnését követő naptól jár a gyermek második életévének betöltéséig. Hasonlóan a csecsemő gondozási díj összegét képező jövedelem megállapításához, a gyermekgondozási díj összege is biztosítási jogviszonyhoz kötött, a gyed megállapításánál is a személyi jövedelemadó-előleg megállapításához bevallott jövedelmet kell figyelembe venni, onnantól, hogy a gyermekgondozási díj összegére a jogosultság fenn áll., viszont lényeges különbség, hogy itt a múltbeli biztosítási jogviszony nem számít, ha valamilyen okból megszűnik a jogosult biztosítási jogviszonya az illetőnek a továbbiakban nincs lehetősége gyermek gondozási díj igénybe vételére. A támogatás összege havonta legfeljebb a minimálbér kétszeresének a 70%-a lehet, de alapvetően az ellátás idején biztosítási jogviszonyban megkeresett jövedelmek 70%-a. 2023 évben a minimálbér 232.000 Ft, ebből számítva a maximálisan igénybe vehető támogatás összege bruttó 324.800 Ft, (www.allamkincstar.gov.hu/csaladok-tamogatasa)

12. Személyi jövedelemadóztatás Magyarországon

Az államháztartás bevételei közül nagyságrendjük és gazdaságot érintő hatásuk szerint is a legjelentősebbek az adók és járulékok. Hazánkban a legjelentősebbek a fogyasztáshoz kapcsolódó adók, és őket követik a jövedelemhez kapcsolódó adók. Tágabb értelemben a családpolitika eszközeinek részét képezhetik a fogyasztáshoz kapcsolódó adókon belüli kedvezményes adókulcsok alkalmazása, de a dolgozatban a jövedelemadóztatással kapcsolatos kedvezményekkel foglalkozunk részletesebben.

„Az adó kötelező jellegű, vissza nem térülő, visszafizetés nélküli, általános, pénzügyi szolgáltatás, amelyet az állam vagy más közhatalmi szervezet jogszabály alapján hajt be.”

Magyarországon 1988-ban vezették be a magánszemélyek jövedelemadóját, ezzel a lakosság nagy része adóalannyá vált. ekkor valósult meg a lakossági jövedelmek egységes adóztatása, ezt megelőzően a lakossági jövedelmeket csak bizonyos esetekben terhelte adófizetési kötelezettség. A bevezetést követő években többféle adókulcs volt az országban, ma a személyi jövedelemadóztatás egykulcsos Magyarországon. Az egykulcsos adórendszer minden jövedelmet adóztat a mértéket egységesen szabja meg, nagy hangsúly van a jövedelmek egységes adóztatásán, ez a legegyszerűbb adózási rendszer előnyei a hatékony ellenőrzés, az alacsony adminisztráció és az átláthatóság és hogy növeli az ország tőkevonzó képességét. Magyarországon 2011-től van egykulcsos adórendszer, elterjedté vált a közép és kelet-európai országokban az előnyei miatt, de ezek a reformok csökkentették a jövedelemadó mértékét a költségvetésben és növelték a jövedelemegyenlőtlenségeket.

A 19. századig a fejlett társadalmakban az egykulcsos adórendszer volt az általános, viszont mára a legfejlettebb országok mindegyike sávós adózási rendszert használ, sokak szerint ez társadalmi teherviselés szempontjából igazságosabb. Az egykulcsos adórendszer kevésbé differenciált, kisebb mértékben terheli a gazdagok jövedelmét a progresszív adókulcshoz képest, csak akkor működőképes, ha legalacsonyabb jövedelműek valamilyen kiegészítést kapnak, és bizonyos jövedelemhatár alatt biztosítják adómentességet

2. táblázat Magyarország személyi jövedelemadó adókulcsainak változás

Évek	1988	1989	1990	1991	1992-1993	1994-1998	1999-2004	2005-2010	2011-től
Adókulcsok száma	11	8	5	7	4	6	3	2	1

Forrás: (Gáspár Andrea: A személyi jövedelemadó rendszerének alakulása Magyarországon)

A sávós vagy többkulcsos adórendszer több jövedelmet von el a magasabb jövedelműektől és kevesebbet az alacsonyabb jövedelműektől. Társadalmilag igazságosabb, növeli a személyi jövedelemadó jelentőségét az államháztartás bevételein belül. Adminisztrációját tekintve sokkal bonyolultabb és kevésbé átlátható. A bevezetése problémát okozhat az adófizetési hajlandóságban, mivel sokan igazságtalannak tartanak, az amúgy is magas társadalombiztosítási díjak mértéke mellett, arra ösztönözheti az embereket, hogy kihasználják a kiskapukat azért, hogy a lehető legkevesebb adót kelljen fizetniük. Bevezetése előtt el kell érni, hogy az informatikai rendszerek hatékonyan tudják ellenőrizni a különféle jövedelmek áramlását, és meg kell szüntetni a kikapukat, amit a jogi szabályozások lehetővé tettek

13. Személyi jövedelemadót, és adóalapot csökkentő kedvezmények

Érvényesítési sorrendben

1. négy vagy több gyermeket nevelő anyák kedvezménye,
2. 25 év alatti fiatalok kedvezménye,
3. 30 év alatti anyák kedvezménye,
4. személyi kedvezmény,
5. első házások kedvezménye,
6. családi kedvezmény.

13.1 A négy vagy több gyermeket nevelő anyák kedvezménye (NÉTAK)

Magyarországon az édesanya, aki négy vagy több gyermeket nevel egy háztartásban, nem kell, hogy személyi jövedelemadót fizessen, pontosabban a fizetendő adó alapját képező jövedelmet, ami az összevont adólapba tartozó jövedelmeket jelenti felső érték nélkül nullára csökkentheti minden hónapban amikor jogosult a kedvezmény igénybevételére. (nav.gov.hu/ado/szja/szja-kedvezmenyek-2023)

13.2 25 év alatti fiatalok kedvezménye

2022 január elsejétől a 25 év alattiak adóalap-kedvezmény igénybevételére jogosultak, bizonyos jövedelemhatárig mentességet élveznek a személyi jövedelemadó alól. A kedvezmény felső határa havonta 433.700 Ft tehát amennyiben az összevont adóalapba tartozó jövedelme nem haladja meg ezt az értékhatárt nem kell személyi jövedelemadót fizetnie, a fennmaradó rész adóköteles jövedelem. A kedvezmény nagy segítség a fiatalok számára a pályakezdésük idején.

13.3 30 év alatti anyák kedvezménye

A kedvezményt a 25 éves kor alatti édesanyák vehetik igénybe, szintén adóalap csökkentő kedvezmény, az összevont adóalapba tartozó jövedelmekre lehet elszámolni

„A 30 év alatti anyák kedvezményének összege havonta legfeljebb a Központi Statisztikai Hivatal hivatalos közleménye szerinti, teljes munkaidőben alkalmazásban állók tárgyévvel megelőző év július hónapjára vonatkozó nemzetgazdasági szintű bruttó átlagkeresetének összege, ez 2023-ban a jogosultsági hónaponként 499952 Ft” (nav.gov.hu/ado/szja/szja-kedvezmenyek-2023)

13.4 Személyi kedvezmény

A kedvezmény a fogyatékosággal élőket célozza, az jogosult az igénybevételére, aki orvos által igazoltan súlyosan fogyatékos személy. Szintén adóalap-kedvezmény a kedvezmény az összevontan adózó jövedelmek terhére lehet igénybe venni. A jelenlegi szabályozás szerint az adóalapot képező jövedelem csökkenthető a „minimálbér egyharmadának száz forintra kerekített értékével” Ez 2023-ban havi 77.300 Ft, ami 11.595 Ft adómegettakarítást jelent az igénybevevő számára (nav.gov.hu/ado/szja/szja-kedvezmenyek-2023)

13.5 Az első házások kedvezménye

A kedvezményt a házaspárok az egyik fél első házassága esetén tudják igényelni. Az első házások kedvezményének összege jogosultsági hónaponként 33 335 forint, ami azt jelenti, hogy az általuk havonta fizetendő adó összege 5 ezer forintra csökken. Az ellátást a házasságot követő hónaptól tudja igénybe venni a házaspár egyik tagja. (nav.gov.hu/ado/szja/szja-kedvezmenyek-2023)

13.6 Családi adókedvezmény

„A családi kedvezmény az összevont adóalapot csökkentő olyan adóalapkedvezmény, amelyet a jogosult jogosultsági hónapoként az eltartottak számától függően a kedvezményezett eltartottak után érvényesíthet.” (nav.gov.hu/ado/szja/szja-kedvezmenyek-2023)

5. Táblázat az igénybe vehető családi adókedvezmény mértékéről

Eltartottak száma	kedvezmény összege
1 eltartott esetén	66.670 Ft/hó
2 eltartott esetén	133.330 Ft/hó
3 és minden további eltartott esetén	220.000 Ft/hó

Forrás. Saját szerkesztés (nav.hov.hu)

13.7 Családi járulékkedvezmény

Előfordulhat, hogy a családi adókedvezmény igénybe vehető összege magasabb, mint az összevont adóalapba tartozó jövedelmek összege, ebben az esetben a fennmaradó igénybe nem vett kedvezmény összegének 15%-t el lehet számolni a társadalombiztosítási járulékok terhére, de legfeljebb a járulékok mértékéig (nav.gov.hu/ado/szja/szja-kedvezmenyek-2023)

14. Gyermekvédelmi intézményrendszer kialakulása Magyarországon

A magyar gyermekvédelmi rendszer az 1870-es években kezdett kialakulni. Kezdetben az árvák és az önmagukról gondoskodni nem képes betegeket támogató törvényeket hoztak ilyen az 1877. évi XX. törvénycikk a gyámsági és gondnoksági ügyek rendezéséről.

A törvény részletezi azokat az eseteket, amelyekben a kiskorú vagy éppen nagykorú személyt gyámság vagy gondnokság alá kell helyezni felsorolja a gondnokok és gyámok jogait és kötelezettségeit a nevelésre és a vagyonkezelésre vonatkozóan, külön fejezete a vagyontalanoknak. Rögzítette a gyámság, illetve gondnokság alá helyezés feltételeit, illetve a különböző jogokat és kötelezettségeket. Több módosítás történt mire a mai formájában a gyermekvédelmi intézményrendszer kialakult.

A következő nagyobb előrelépést a rendszer fejlődésében az 1901 évi VIII. törvénycikk hozta el (törvénycikk az állami gyermekmenhelyekről) A törvénycikk rögzítette a különböző okokat, amik miatt a gyermekmenhelyre (lelencintézetbe) kerülhet, illetve elrendelte ezeknek az állami intézményeknek a létrehozását és üzemeltetését.

„Talált, valamint a hatóságilag elhagyottaknak nyilvánított hét éven alóli gyermekek védelmére Budapest székesfővárosban és az ország különböző vidékein állami gyermekmenhelyek (lelencintézetek) állítatnak fel.” (részlet az 1901 évi VIII. törvénycikkből)

„Az állami gyermekmenhelyek kötelékébe tartozó 7-15 éves gyermekek a viszonyokhoz képest a gyermekmenhelyek falain belül tartatnak, vagy pedig megbízható gondviselőknél, első sorban gazdáknál és iparosoknál helyeztetnek el.” (részlet az 1901 évi VIII. törvénycikkből)

Az idő előrehaladtával sokat fejlődött az intézmény rendszer, a legnagyobb előrelépést, amire a mai formájában működő rendszer épül az ENSZ közgyűlésén kihirdetett „Egyezmény a gyermekek jogairól” hozta el 1989 november 20-án. Nagyon részletesen leírja a gyermekek jogait és minden téren az ő érdekeit képviseli, az egyezményekben résztvevő államokat pedig kötelezi az ismertetésére, szabályaik betartására és rendszerük folyamatos fejlesztésére. A legfőbb szempont a gyermekek családokban nevelkedésének biztosítása valamint védelme és biztonsága

„A szociális védelem köz- és magánintézményei, a bíróságok, a közigazgatási hatóságok és a törvényhozó szervek minden, a gyermeket érintő döntésükben a gyermek mindenképp felett álló érdekét veszik figyelembe elsősorban.” (Egyezmény a gyermekek jogairól részlet)

Magyarországon az 1991. évi LXIV. törvényben hirdették ki. Az intézményrendszer mai működését szabályozó jogszabályok mind erre épülnek, ilyen szabályozás az 1997 évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról

„törvény célja, hogy megállapítsa azokat az alapvető szabályokat, amelyek szerint az állam, a helyi önkormányzatok és a gyermekek védelmét ellátó természetes és jogi személyek, továbbá jogi személyiséggel nem rendelkező más szervezetek meghatározott ellátásokkal és intézkedésekkel segítséget nyújtsanak a gyermekek törvényben foglalt jogainak és érdekeinek érvényesítéséhez, a szülői köteleességek teljesítéséhez, illetve gondoskodjanak a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzéséről és megszüntetéséről, a hiányzó szülői gondoskodás pótlásáról, valamint a gyermekvédelmi gondoskodásból kikerült fiatal felnőttek társadalmi beilleszkedéséről.” (Részlet az 1997 évi XXXI törvényből) (unicef.hu, njt.hu)

15. Gyermek és ifjúságvédelem

A családok támogatásán belül a nevelőcsaládok támogatása kiemelt kormányzati stratégiai cél. A gyermek- és ifjúságvédelem általános célkitűzése a gyermekek családonál történő elhelyezésének biztosítása, abban az esetben, ha otthonukban különböző veszélyeknek vannak kitéve, ezeknek a veszélyeknek a megszüntetése. Számukra a biztonság megteremtése és gondozásuk nevelésük, tanításuk lehetőségének megteremtése, ha egy hatósági intézkedés következményeként el kell hagyniuk otthonukat és családjukat. 2014-től a törvény értelmében a nevelő családban történő elhelyezés prioritást élvez a gyermekotthonokkal szemben. A befogadó szülő saját háztartásában nyújt ellátást a befogadott gyermeknek.

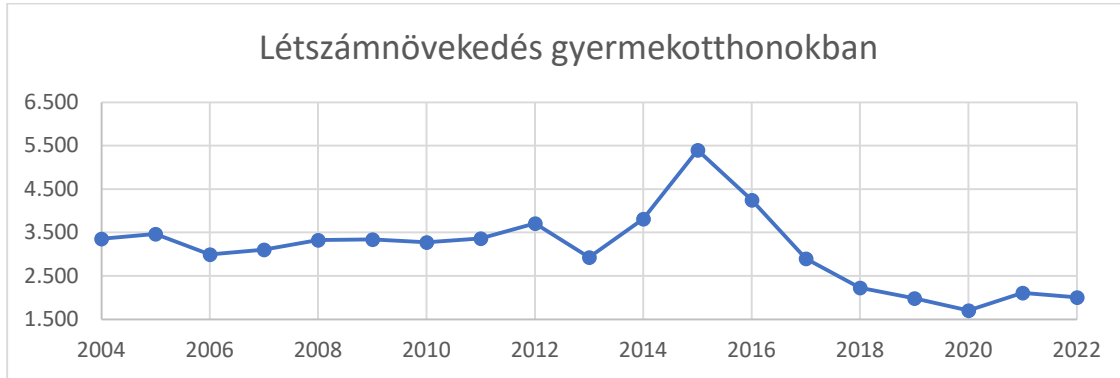
A gyermekvédelmi törvény (1997. évi XXXI. törvény) szerint az úgynevezett szakellátásba akkor kerül egy gyermek, ha otthonában a gyermeket fenyegető veszély nem megszüntethető Magyarországon a gyermekeket elsősorban nevelőszülőknél helyezik el, csak abban az esetben kerülnek gyermekotthonokba, ha a nevelőszülőknél történő elhelyezés nem megoldható. A legfőbb cél nem csak a magyar gyerekvédelmi politikában, de nemzetközi szinten is az, hogy a gyermekeknek biztosítsák a biztonságot saját otthonukban és családjuknál. A szakellátásba került gyermekeket minél előbb, amint csak lehetséges visszajuttatni családjukhoz, de ameddig ez nem lehetséges a gyermekeknek az intézményben kell maradniuk. Természetesen a legfontosabb a megelőzés.

Amint azt a bevezetőben is említettem volt szerencsém rengeteg szakellátásban felnövő gyermeket, sajnos a gyermek kilátásait a jövőre nézve nagyban befolyásolja az, hogy mennyi időt töltött el ezekben az intézményekben, illetve az, hogy mennyi időt töltött nyomorban mindenféle traumáknak kitéve. Sok gyerek szorul pszichológiai ellátásra és más orvosi segítségre. Azoknak a fiataloknak, akik nem számíthatnak rokonaikra vagy azért, mert lemondtak róluk vagy mert nem maradtak élő rokonaik létrehozták az utógondozás intézményét. Az ellátásban legfeljebb huszonöt éves korig lehet részesülni, de az iskolai végzettség függvénye az, hogy a fiatalok részesülhetnek e benne. Az ellátás magában foglal a gyermekek számára egyfajta személyi tanácsadást, ami a családi környezetbe való visszatérést támogatja elsősorban, de bármilyen felmerülő problémával fordulhatnak az intézmény tagjaihoz a fiatalok, mindig szívesen segítenek, sőt akkor is részt kell venniük ezeken a konzultációkon, ha épp nem akarnak, ez a gyermekek javait igyekszik szolgálni. Minden gyermek számára biztosítanak anyagi támogatást, valamint igényelhetnek otthonteremtési támogatást is. Nem szabad összekeverni a családi otthonteremtési kedvezménnyel, ez a fajta

támogatás kizárólag állami gondozottaknak van létrehozva. A támogatás mennyisége annak függvényében változik, hogy az egyén mennyi időt töltött el gyermekvédelmi intézményekben 5 évnél hosszabb idő esetén a támogatás összege az öregségi nyugdíj legkisebb összegének hatvanszorosa, 3 év nevelésben eltöltött idő alatt a támogatás nem igényelhető, négy évnél kevesebb idő esetén a támogatás összege az öregségi nyugdíj legkisebb összegének negyvenszerese, négy évnél hosszabb idő esetén a támogatás összege az öregségi nyugdíj összegének ötvenszerese. A támogatás kizárólag lakhatási célból használható fel. Igényelni legkésőbb 25 éves korig lehet abban az esetben, ha a fiatal tanulmányokat folytat. Alapestben az igénylés nagykorúvá válástól huszonnégy éves korig lehetséges Ezek a gyermekek a támogatások ellenére hatalmas hátránnyal indulnak a mindennapi életben

A szakellátásban élő gyermekeknek, ha nincs lehetőségük arra, hogy visszakerüljenek családjukhoz különféle okokból például, ha a szülők nem tesznek eleget kapcsolattartási kötelezettségeiknek, vagy ha a bíróság bizonyos okokból úgy határozott, hogy a szülők nem jogosultak többé a felügyelethez a gyermekek örökbeadhatóvá válnak. A szülők is kezdeményezhetik ezt az eljárást, ha úgy döntenek nem kívánnak többé gyermekeik életének részesei lenni. Sajnos sok esetben azért mond le a szülő a gyermekéről mert valamilyen fogyatékossgal születik és lemond róla, ezeket a gyerekeket szinte soha vagy nagyon ritkán sikerül örökbe adni. Az újszülött három év alatti gyermekeknek van a legnagyobb esélyük családban történő elhelyezésre, azok közül is azoknak, akik kifogástalan egészségügyi állapotban vannak, nincs semmilyen fogyatékossguk. A másik eset amikor a szülő azért kezdeményezi az eljárást mert úgy látja nem képes ellátni a szülői feladatokat és a jövőben sem foglya tudni. Az ezekben az intézményekben felnövő gyermekek sokszor problémások, és nehezen kezelhetőek, A nevelőszülőknek és a gyermekotthonokban dolgozóknak mindent meg kell tenniük és keményen kell dolgozniuk azért, hogy ellensúlyozni tudják az őket ért káros hatásokat. (Parlament.hu)

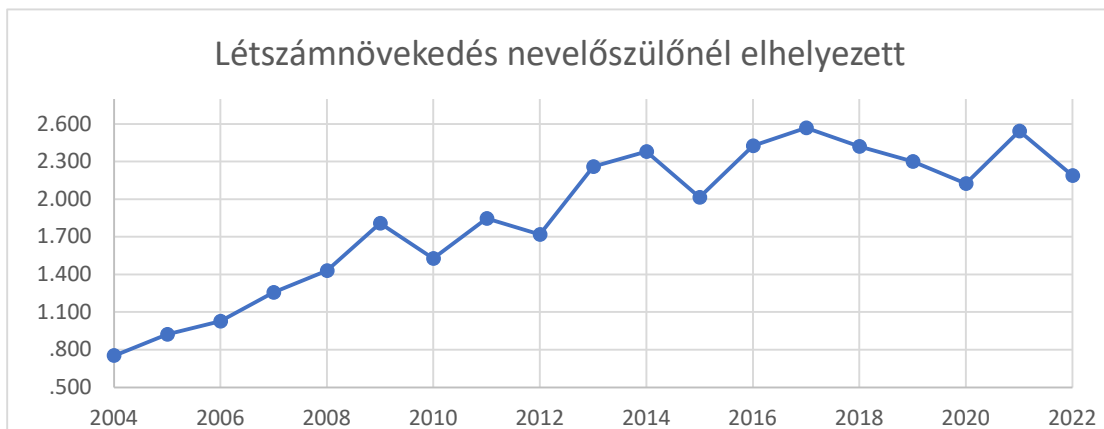
9. ábra gyermekotthonokban elhelyezettek száma



Forrás: Saját szerkesztés (KSH)

Az ábrán a gyermekotthonokban ellátott fiatalok számának növekedése látható a különböző években 2004 és 2022 között. Láthatjuk a csökkenő tendenciát a kormány célkitűzéseinek megfelelően. Évről évre egyre kevesebb gyermek kerül gyermekotthonba a családoknál történő elhelyezés javára

10. ábra nevelőszülőknél elhelyezettek száma



Forrás: Saját szerkesztés (KSH)

Az ábra a nevelőszülőknél elhelyezett fiatalok számának növekedését mutatja a különböző években 2004 és 2022 között. Láthatjuk, hogy a számok szinte folyamatosan növekednek, ennek az az oka, hogy a gyermekvédelmi szervek igyekeznek minél kevesebb gyermeket gyermekotthonban elhelyezni és előnybe részesítik a családoknál történő elhelyezést, azaz a nevelő szülőknél történő elhelyezést.

16. Otthonteremtési támogatások

A magyar családpolitika egyik legkiemelkedőbb eszközei azok a támogatások, melyek a háztartások számára elősegítik az új vagy használt lakás építését és vásárlását. Vannak olyan támogatások, melyek a lakáscélú kölcsönök fizetendő kamatát csökkentik, és vannak vissza nem térítendő támogatások, az igénybe vehető támogatások felső határa változik attól függően, hogy az igénybe vevő családnak hány gyermeke van. Az otthonteremtési támogatások közül a három legrelevánsabbat fogom megemlíteni a szakdolgozatomban. Ezek az adóvisszatérítési támogatások, a családi otthonteremtési kedvezmények és a kamattámogatott kölcsönök. (kormány.hu)

16.1 Adóvisszatérítési támogatás

A támogatás igényelhető új lakás építéséhez és vásárlásához, használt lakás vásárlásához, illetve lakás korszerűsítéséhez és bővítéséhez. Két különböző módon lehet igénybe venni, az első verzió szerint a lakással kapcsolatosan felmerült kizárólag 27%-os általános forgalmi adó tartalommal kiállított számlák adóját lehet visszaigényelni, az 5%-os általános forgalmi adótartalommal kiállított számla nem vehető figyelembe. Ebben az esetben a támogatás összege legfeljebb 5.000.000. Ft lehet. A másik esetben kizárólag az 5%-os általános forgalmi adó tartalommal kiállított számla vehető figyelembe a 27%-os nem. A támogatás összege ebben az esetben megegyezik a hitelintézet által elfogadott bekerülési költség számláján feltüntetett és megfizetett általános forgalmi adó összegével összeghatár nélkül. Ez egy házra, lakásra vagy lakóépületre egyszer igényelhető vissza nem térítendő támogatás. (kormány.hu)

16.2 Családi otthonteremtési kedvezmény

Egyik legismertebb formája a családi otthonteremtési kedvezmény. A vissza nem térítendő támogatás összege legfeljebb 10 millió forint összegű lehet, az igénybe vehető támogatás összegét nagyban meghatározza a vállalt vagy meglévő gyermekek száma. Az igénybe vevők vállalják, hogy újabb gyermekeket hoznak a világra, de meglévő gyermekekre is igénybe lehet venni a támogatást, viszont egy gyermek után legfeljebb egy alkalommal. A gyermekvállalási kötelezettségnek az igénybe vevők örökbefogadással is eleget tehetnek. Saját gyermek vállalása esetén a határidők a következő képen alakulnak, abban az esetben, ha a kötelezettség egy gyermek a teljesítési határidő négy év, kettő gyermek esetén a határidő az előbbi kétszerese, azaz nyolc év, három vagy annál több gyermek vállalása esetén az előírt teljesítési határidő minden tíz év. A támogatás összegeit a vállalt gyermekszámok szerint a következő táblázat tartalmazza.

6. táblázat igényelhető otthonteremtési kedvezmény

Gyermekek száma	Támogatás összege
1 gyermek	600.000 Ft
2 gyermek	2.600.000 Ft
3 vagy több gyermek	10.000.000 Ft

Forrás: (Kormány.hu)

16.3 Többgyermekes családok otthonteremtési kamattámogatása

A támogatás igénybevételének előfeltétele, hogy a család ebben az esetben is jogosult legyen a családi otthonteremtési kedvezmény igénybevételére. A kölcsön maximális összege 10. millió forint lehet. A támogatási időszak a kölcsön futamidejének első 25 éve. A kamattámogatott időszakban a fizetendő kamat nem emelkedhet 3% fölé, de a kölcsön kamata az időszak alatt 5 évente változhat. Kamattámogatást biztosítanak új lakás építésére vagy vásárlására ezenkívül támogatást nyújtanak lakás korszerűsítésére, és bővítésére, valamint használt lakás vásárlására is. Azon családok számára is létezik Magyarországon kamattámogatott kölcsön, akik még nem döntöttek gyermekvállalás mellett, de a dolgozat keretében erre nem térek ki. (kormány.hu)

17. Kistélepüléseken igénybevehető lakáscélú állami támogatások

Támogatásokat lehet igénybe venni meglévő lakás, lakóépület bővítésére, korszerűsítésére vagy vásárlására. A támogatások formái az előbbiekhöz hasonlóak, vannak vissza nem térítendő támogatások és kamattámogatott lakáskölcsönök. A támogatás összege vagy formája szintén függ a családban lévő gyermekek számától.

17.1 Többgyermekes családok otthonteremtési kamattámogatása

A támogatás igénybevételének alapfeltétele, hogy az igénylők egyidejűleg jogosultak legyenek a legalább két gyermek után járó „falusi csok” igénybevételére. A kamattámogatás időtartama a futamidő legfeljebb első 25 éve, a kölcsön kamata legfeljebb 3% a támogatott időszak alatt, de 5 évente változhat a támogatás időtartama alatt. Az igényelhető kölcsön összegét az alábbi táblázatok tartalmazzák.

Vásárlással egybekötött bővítés és korszerűsítés esetén

7.táblázat kistélepüléseken igényelhető kamattámogatott kölcsönök/1

Gyermekek száma	Igényelhető kölcsön összege
2 gyermek esetén	maximum 10.000.000 Ft
3 vagy több gyermek esetén	maximum 15.000.000 Ft

Forrás: (kormány.hu)

Meglévő lakás bővítése és korszerűsítése esetén

8.táblázat kistélepüléseken igényelhető kamattámogatott kölcsönök/2

Gyermekek száma	Igényelhető kölcsön összege
2 gyermek esetén	Legfeljebb 5.000.000 Ft
3 vagy több gyermek esetén	Legfeljebb 7.500.000 Ft

Forrás: (kormány.hu)

17.2 Családi otthonteremtési kedvezmény ("falusi csok")

A " falusi csok " kizárólag lakásvásárlás céljából nem vehető igénybe, mindenképpen szükséges a vásárlás mellett bővítésre és korszerűsítésre is igénybe venni a támogatást, legfeljebb egy alkalommal lehet igényelni.

Vásárlással egybekötött lakóépület bővítés vagy korszerűsítés esetén igénybevehető támogatás összegét a következő táblázat tartalmazza

9. táblázat kistételepüléseken igényelhető otthonteremtési kedvezmény/1

Gyermekek száma	Támogatás összege
1 gyermek	600.000 Ft
2 gyermek	2.600.000 Ft
3 vagy több gyermek	10.000.000 Ft

Forrás: (Kormány.hu)

Meglévő lakás bővítése korszerűsítése esetén az igénybe vehető vissza nem térítendő támogatás összegét a következő táblázat tartalmazza

10. táblázat kistételepüléseken igényelhető otthonteremtési kedvezmény/2

Gyermekek száma	Támogatás összege
1 gyermek	300.000 Ft
2 gyermek	1300.000 Ft
3 vagy több gyermek	5000.000 Ft

(Kormány.hu)

17.3 Adóvisszatérítési támogatás ("falusi áfa")

Adóvisszatérítés a preferált kistételepüléseken a bővítési vagy korszerűsítési célok bekerülési költségeihez igényelhető. Kizárólag a 27%-os általános forgalmi adó tartalommal kiállított számlák adóját lehet visszaigényelni. A támogatás összege legfeljebb 5 millió forint lehet, legfeljebb egy alkalommal lehet igénybe venni. (kormány.hu)

18. Csok+

A családi otthonteremtési kedvezmény 2023 december 31-ét követően megszűnik, helyette a családi otthonteremtési kedvezmény plusz-t fogják alkalmazni. Az új támogatási forma sok dologban különbözik az előbbinél, de azért akadnak hasonlóságok is. A 2024 január elsejével igényelhető állami támogatásról a következőket kell tudni:

A CSOK-kal szemben a CSOK+-t már nem igényelhetik egyedül állók vagy élettársak, kizárólag házastársak. A CSOK+-hoz már nem jár a korábban már ismertet közvetlen állami támogatás, csak a kedvezményes hitel, aminek az összege viszont jóval meghaladja a korábbi verzióét. A maximálisan felvehető hitel 50.000.000 Ft, a futamidő maximálisan 25 év, a kamata pedig fixen 3%. A támogatás összege itt már igazodik a jelenlegi ingatlan és alapanyag árakhoz. A lényege az, hogy az igénylők vállalják, hogy további gyermekeket vállalnak és a második gyermektől kezdődően minden további születendő gyermek után az állam elenged a kölcsön tőkerészből 10-10 millió forintot, ezenkívül a kölcsönt felvevők illetékmentességet élveznek és jogosultak adókedvezmény igénybevételére is.

A CSOK-al ellentétben a CSOK+ kizárólag gyermekvállalással igényelhető, de a meglévő gyermekek számítanak a hiteltámogatás összegében. A gyermekvállalás teljesítésére az előírt határidő egy vállalt gyermek esetén négy év, kettő gyermek esetén 8 év, három gyermek esetén 10 év. A támogatás továbbra is igényelhető, nem csak ingatlan vásárlás és építés esetén, hanem felújítás vagy korszerűsítés esetében is. Az igénybe vehető támogatott hitel összege a gyermekszámok függvényében a következőképpen alakul:

11. táblázat Támogatás összege a gyermekszámok függvényében

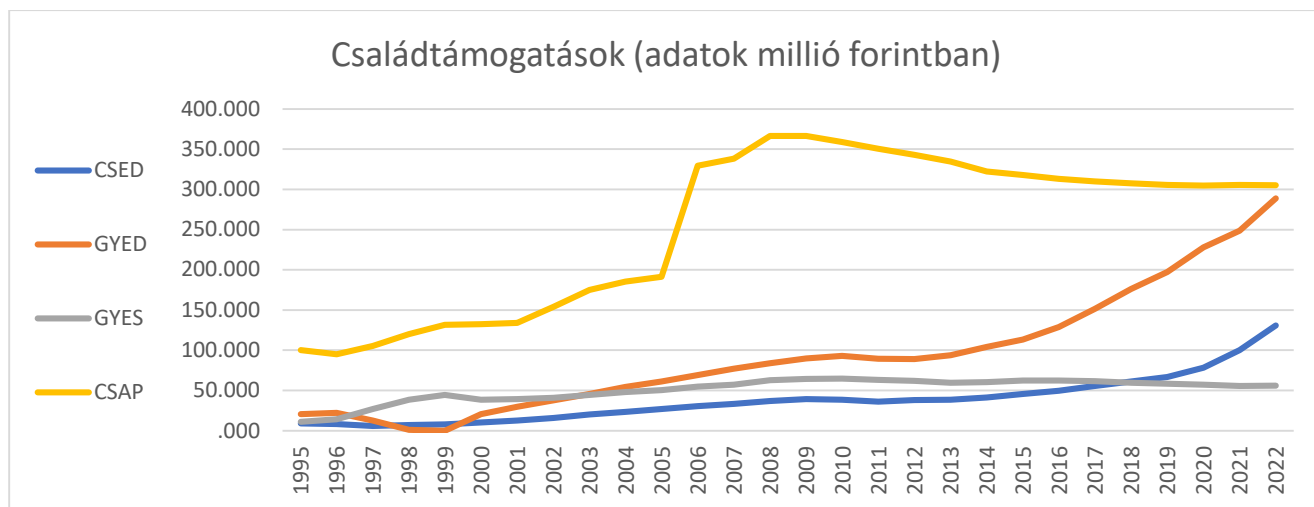
Gyermekek száma	Támogatás Összege
1	15.000.000 Ft
2	30.000.000 Ft
3	50.000.000 Ft

Saját készítés (Forrás KSH)

(CSOK Plusz 2024 | Bank360)

19. Eredmények

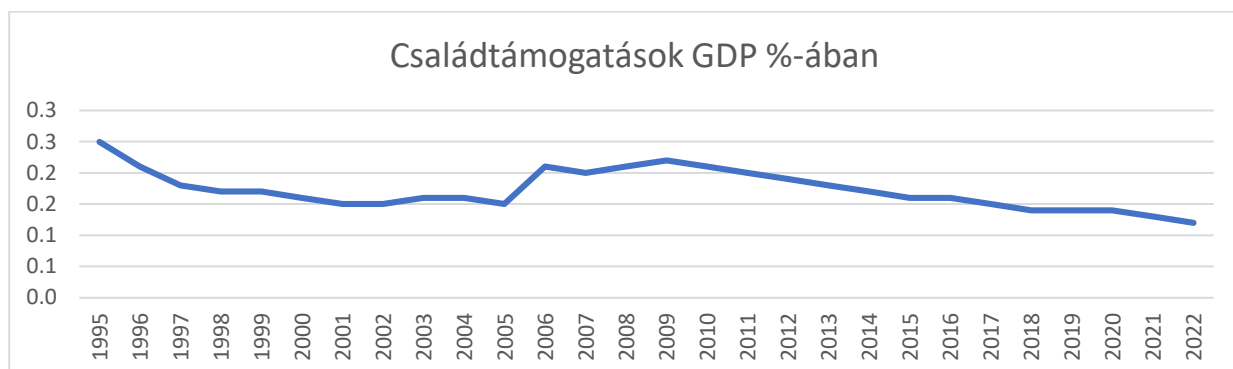
11. ábra Családtámogatások összegei



Saját szerkesztés (KSH)

Az ábra a leggyakrabban igénybe vett közvetlen pénzbéli családtámogatások folyósított összegét tartalmazza. Az adatok millió forintban vannak. Leolvasható, hogy az ellátások összege folyamatosan növekedett az évek során. A csecsemő gondozási díj és a gyermekgondozást segítő ellátás összege igen alacsony a többi ellátáshoz képest. Az átlagos összege alig haladja meg a 50000 millió forintot éves szinten. A folyósított családi pótlék és gyermekgondozást segítő ellátás összege ehhez képest jóval magasabb. 2022-ben már közel 300.000 millió forint.

12. ábra Családtámogatás GDP arányában



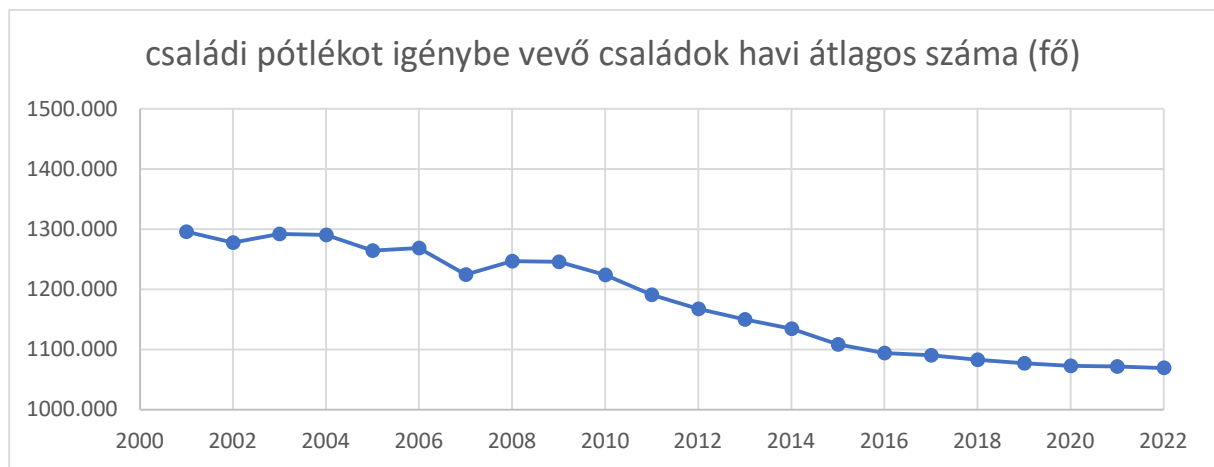
Forrás: Saját szerkesztés (KSH)

Az ábrán a családtámogatások GDP-hez viszonyított aránya látható. A közvetlen pénzbéli ellátásokat tartalmazza, mint a csecsemő gondozási díj, anyasági ellátások, gyermekgondozási

díj, gyermekgondozást segítő ellátás, gyermeknevelési támogatás és családi pótlék. Nem tartalmaz otthonteremtést célzó támogatást sem pedig adókedvezményeket. Az ábrából azt a következtetést vonhatjuk le, hogy egyre kevesebb a folyósított családtámogatás a GDP-hez képest. 1995 óta folyamatosan csökken 2022-pedig már a 2%-ot sem éri el. A KSH (Központi Statisztikai Hivatal) adatai szerint 1,2 %.

Ez nem feltétlenül azért van mert alacsony a támogatások összege, hanem mert kevés az ahogyan azt a későbbiekben is látni fogjuk az ellátásokat igénybe vevő családok száma is folyamatosan csökken. Az egyenes hasonló adatokat mutat, mint a termékenységi arányszám egyenesé nem meglepő módon.

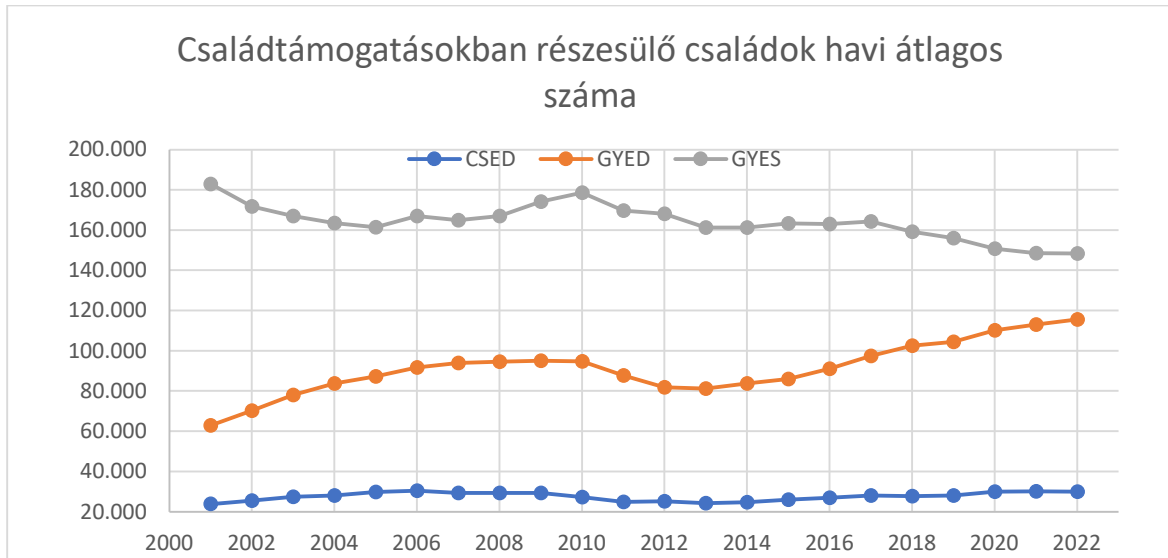
13. ábra: Családipótlékot igénybe vevők



Saját szerkesztés (KSH)

Az ábrán a családi pótlékot igénybevevő családok havi átlagos számát mutatja 2000 és 2022 között. Szomorú, hogy a 2000-es évek elején még közel 1300.000 család vehetett igénybe családi pótlékot gyermeke után addig 2022-re ez az érték 1100.000 alá esett. Szintén magyarázható az alacsony gyermekvállalási hajlandósággal

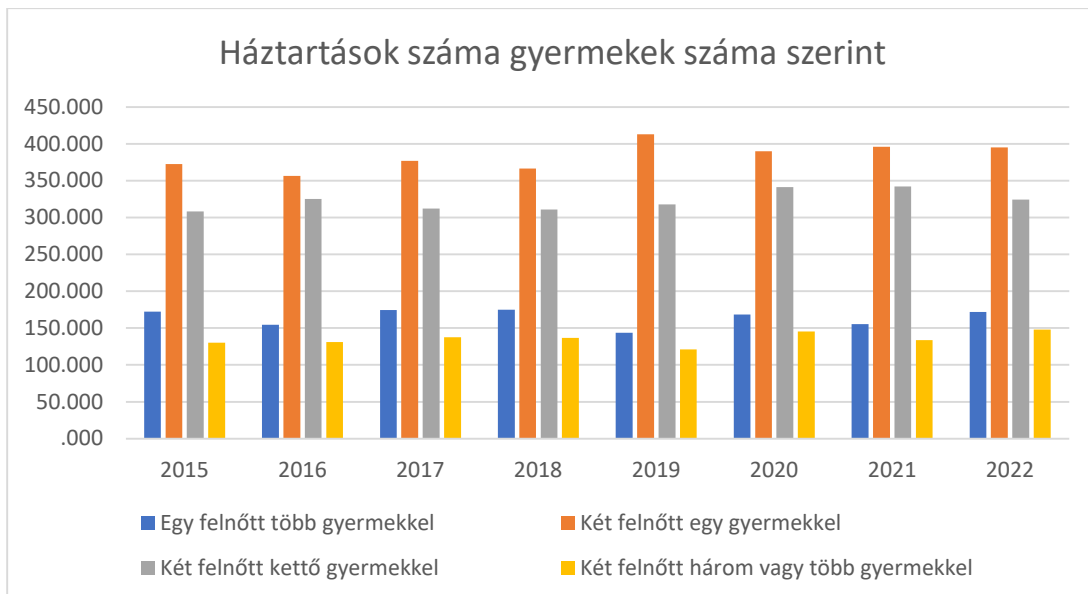
14. ábra: Egyéb családtámogatásban részesülők száma



Saját szerkesztés (KSH)

Azért ábrázoltam ezeket a támogatásokat külön mert az igénybe vevők száma lényegesen kevesebb (a támogatások jellegzetességéből is adódóan) a családi pótlékéhoz képest. Nem meglepő módon itt sem figyelhető meg jelentős emelkedés, jellemzőbb a stagnálás vagy a minimális csökkenés az igénybe vevő családok számát tekintve

15. ábra háztartások száma gyermekszámok szerint

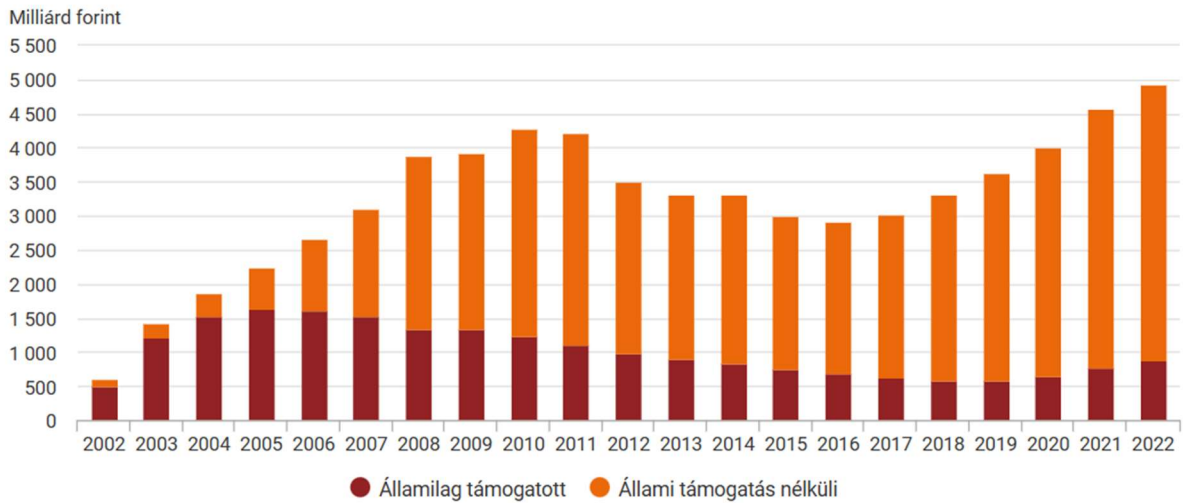


Saját készítés (Forrás KSH)

A képen a háztartások száma látható 2015 és 2022 között, elkülönítve családszerkezetenként.

16. ábra Lakáscélú hitelállomány alakulása

A lakáscélú hitelállomány alakulása az időszak végén



Forrás: (KSH)

A diagrammon látszik, hogy az utóbbi 20 évben az államilag támogatott hitelek aránya jelentős mértékben csökkent, ezzel szemben az állami támogatás nélküli hitelek aránya nagy mértékben növekedett.

17. ábra: Családi otthonteremtési támogatások alakulása 1.

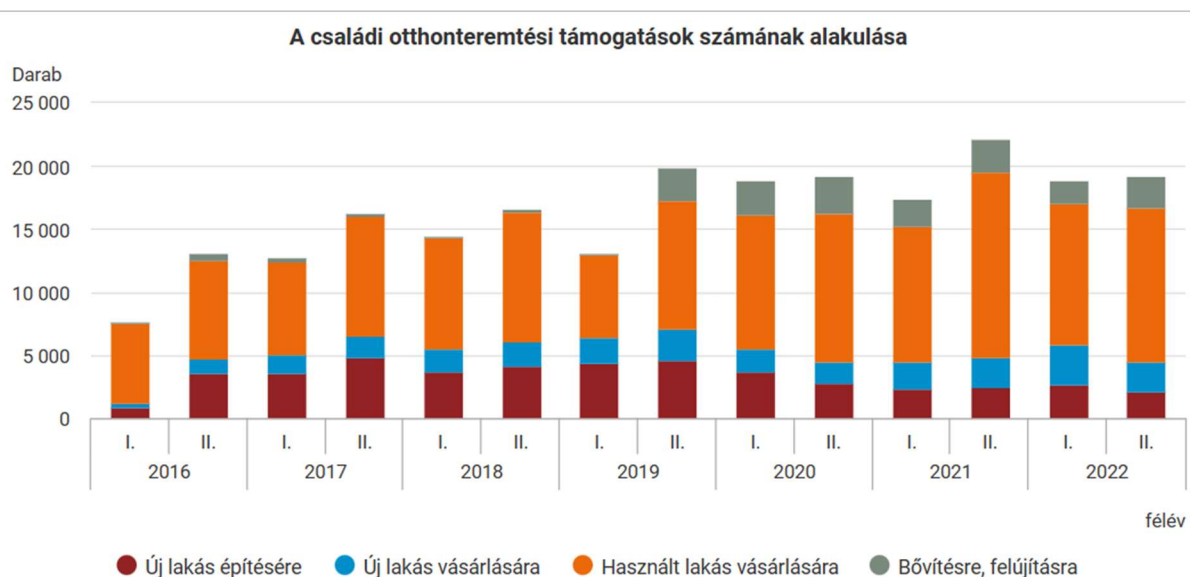
A családi otthonteremtési támogatások alakulása

Év	A folyósítások	
	száma, darab	összege, milliárd forint
2016	20 755	47,4
2017	29 104	70,1
2018	31 202	71,3
2019	33 064	83,4
2020	38 172	103,8
2021	39 555	91,4
2022	38 143	92,4
Összesen	229 995	559,8

Forrás: (KSH)

A táblázat a korábban részletezett (CSOK) igénybe vevők számát és a folyósítások összegét mutatja. A kezdeti fázist ugrás szerű növekedés követte az igénybe vevők száma folyamatosan növekedett, de évről évre csökkent 2022-ben pedig már kevesebb volt a folyósítás összege mint 2021-ben

18. ábra: Családi otthonteremtési támogatások alakulása 2.



Forrás: (KSH)

A diagramm az otthonteremtési támogatások különféle felhasználását tartalmazza. Nem meglepő módon a legtöbbször használt lakás vásárlására fordították a kapott támogatást, hiszen a támogatás összege közel sem elég egy új családi ház építésére vagy megvásárlására. Egy használt lakás ára ezzel szemben jóval alacsonyabb, így a használt lakás vásárlás jóval biztonságosabb és kényelmesebb megoldás. A többi lehetőség gyakorisága meglehetősen alacsony, feltehetően az alacsony jövedelmek miatt.

20. Értékelés

Magyarország családtámogatási rendszere és családpolitikája a születési hajlandóságra és gyermek vállalási hajlandóságra gyenge mértékben van hatással, a közvetlen családpolitikai ösztönzők, mint a családi pótlék és hasonló pénzügyi transzferek kismértékben befolyásolják a demográfiai adatokat, a természetes népességfogyásnak és a társadalom elöregedésének nem tudnak gátat szabni.

Az utóbbi évtizedekben a pénzügyi ellátások folyósított összege növekedett, de az igénybevevők számában folyamatos csökkenés mutatkozott. A GDP arányában egyre kevesebbet fordítunk a családok támogatására. Eredményesnek bizonyult a családpolitika a gyermekvédelmi szempontból, a célkitűzés miszerint a gyermekotthonokkal szemben a veszélyeztetett gyermekeket nevelőcsaládokban helyezték el megvalósulni látszik.

Az otthonteremtési támogatások kedvező adatokat mutattak az elmúlt években. A lakás-célú hitelállomány, ezzel együtt az államilag támogatott hitelek arány az utóbbi években jelentős növekedést mutatott. A családi otthonteremtési kedvezmények száma hasonlóan mozgott a hitelek állományához, azaz szinte folyamatosan emelkedett, de meg kell említeni, hogy 2020-ban a folyósítások számát tekintve magasabb volt az érték mint 2021-ben, vagy 2022-ben. Ennek a gazdasági hatása mindenképpen expanzív, ugyanakkor generál némi inflációt is, de hosszú távon pozitív hatással lehet a termékenységi arányszámokra.

Számomra igen érdekes az, hogy folyamatosan csökken a támogatásokat igénybe vevők száma, ennek valószínűleg a folyamatos lassú népességcsökkenés és a kivándorlás lehet az oka. Az adatok alapján a családtámogatás önmagában kevés ahhoz, hogy megfordítsa a népesség-növekedés ütemének a tendenciáját, de mindenképpen könnyít a háztartások anyagi terhein és mint megélhetési támogatás hozzájárul a családok anyagi biztonságának megteremtéséhez. Ezek a támogatások, főleg a szegényebb rétegeknek nyújtanak segítséget, de sajnos a leginkább rászoruló rétegeknek csak kis része tud profitálni az ellátásokból. Itt azokra az emberekre gondolok, akik nem rendelkeznek biztosítási jogviszonnal főleg azért, mert nem tudnak helyt állni a munkaerő piacon, vagy épp nincs családjuk valamilyen más problémából kifolyólag.

21. Javaslatok

A migrációs politikában a bevándorlók betelepítése hosszú távú megoldást jelenthetne a demográfiai problémákra, azonban rengeteg veszélyt rejt magában. A történelemben már újra és újra bebizonyosodott, hogy a különféle népcsoportok, akik eltérő kultúrával, hagyományokkal és hitrendszerrel rendelkeznek nem igazán férnek meg egymás mellett. Nem lehet elvárni egyetlen embertől sem, hogy hagyjon fel az akár több ezeréves hagyományaival és kultúrájával, amit magával hozott akkor sem, ha ez egy idegen számára felháborító. Egy másik fenyegetést jelenthetnek a különféle fertőző betegségek, fertőzések, amiket ezek az emberek magukban hordozhatnak. Végül egy óriási veszély a terrorizmus kockázata. Magyarországon még nyugodtan utcára vonulhatnak a tömegek békésen különféle ünnepek, vagy tüntetések alkalmával, de vajon meddig maradna ez így, ha olyan országok népét fogadjuk be magunk közé, akik háborúban állnak a mi kultúránk alapjait képező kereszténységgel, vagy a mindennapi életünket szabályozó nyugati hagyományokkal szokásokkal és rendszerekkel. A hosszú távú megoldás, ha eltekintünk a betelepítéstől véleményem szerint a társadalombiztosítási rendszer és az adózás rendszerének megreformálása jelentené. A ma már fejlett informatikai rendszerek lehetővé kell, hogy tegyék az adminisztrációs feladatok

megkönnyítését, illetve az adófizetés hatékony ellenőrzését. Progresszív adóztatást kellene bevezetni különféle adósávokkal azért, hogy az alacsonyabb jövedelmű kevesebb adót fizessen a magasabb jövedelmű pedig arányaiban többen, természetesen a rendszer továbbra is preferálná a gyermekvállalást kedvezményes jövedelemadó kulcsokkal a családok számára. A mai rendszerek elsősorban fogyasztás alapúak, tehát az adóbevételek jelentős része a fogyasztáshoz kapcsolódó adókból származnak. Feltettem magamnak a kérdést mi lenne, ha az ország adóbevételének legjelentősebb adóbevételének forrása a személyi jövedelemadó és különféle jövedelemadók lennének, véleményem szerint ez önkénytelenül is magával vonná a bérszínvonal emelkedését. Azt gondolom igazságosabb lenne a rendszer, ha erre építene, de azt nem tudom mennyire lenne hatékony. A demográfiai problémákra tekintettel hatékony eszköz az otthonteremtési támogatásának emelése, de igen hatékony lehetne az, ha a társadalombiztosítási járulékokban is más mértékben részesülnének azok, akik több gyermeket vállaltak. Sajnos bizonyos emberek emiatt kiszorulnának vagy kevésbé részesülnének a szociális támogatásokból akkor is, ha épp nem tehetnek róla, gondolok itt elsősorban a fogyatékosokra vagy a rokkantakra, de nyilván úgy kell megalkotni a társadalombiztosítás rendszerét és az adózás rendszerét is, hogy az őket érő igazságtalanságokat bizonyos mértékben ellensúlyozni tudja. Azt gondolom igazságosabb a társadalombiztosítás rendszere is, ha befolyással van rá a gyermekvállalások száma, akár örökbe fogadással akár gyermekvállalással, mivel a jövő generációja fogja megteremteni az időskorúak számára a szükséges forrásokat akár a nyugdíj, akár az egészségügyi kiadásokkal kapcsolatosan. Egy nagycsaládosnak akinek sok gyermeke van, valószínűleg az összes jövedelmét a gyermekeire kell fordítani ahhoz, hogy megfelelő oktatásban részesüljenek, jól öltözködjenek vagy akár enni tudjanak, az ő gyermekei viszont továbbra is hozzájárulnak majd országunk építéséhez, ezzel szemben egy gyermektelen vagy egy gyermekes család viszonylag kényelmesen élhet az előbbihez képest, és hosszútávon lényegesen kevesebb mértékben járul majd hozzá akár a társadalombiztosítási járulékokat képező jövedelmekhez, akár az adóbevételekhez, amikből a közfeladatokat finanszíroznák. Azt gondolom javítana a helyzeten az is, ha az állam jelenléte növekedne a munkaerőpiacokon. Ez növelheti az ország gazdasági stabilitását és az emberek munkamorálját is. Nem sok biztonságosabb hely van munka szempontjából, mint egy állami alkalmazás, hiszen ott nem kell az esetleges leépítések miatt aggódni, vagy ha el is küldenek gondoskodnak az áthelyezésünkről és biztonságunkról. Egy ilyen környezetben sokkal nyugodtabb az ember és bátrabban mer belevágni a gyermekvállalásba, nem beszélve arról, hogy nem mindenkinek olyanok a kvalitásai, hogy a kiemelkedjen a versenyszférából, számukra tökéletes helyet biztosítana egy állam által működtetett gazdasági társaság.

22. Kérdőív kiértékelése

A vizsgált minta elemszáma 50 fő volt, ebből 42 nő és 8 férfi. A kitöltők 74%-a házas 24%-a egyedülálló és 2 %-a elvált. A kérdőívet nem töltötte ki sem kiskorú sem pedig nyugdíjas. A kitöltők 80%-ának van gyermeke a legnagyobb arányt az egy és két gyermekes családok képviselik. A háromgyermekes családok aránya mindössze 14% a háromnál több gyermekkel rendelkező családok száma elenyésző. A kitöltők mindössze 2%-a döntött a szándékos gyermektelenség mellett 66% nem szívesen vállalna többet 32% pedig szeretne még gyermeket vállalni a jövőben. A kitöltők 86%-ának folyósítottak már hitelt élete során, és ebből 32% kapott valamiféle államtámogatást a kölcsönre. A kitöltők 22%-a vett igénybe családi otthonteremtési kedvezményt és további 16% venné igénybe, ha lehetősége nyílna rá. Ezen felül a kitöltők 58% vesz igénybe családi adókedvezményt 42% nem. A kitöltők 2%-a vallotta azt, hogy anyagi helyzete miatt nem vállalt gyermeket 18% pedig a megfelelő partner hiányára hivatkozott. A kitöltők 38%-a nem szívesen vállalna több gyermeket anyagi helyzetétől függetlenül, illetve 18%-nak nincs megfelelő partnere a gyermekvállaláshoz, 8% pedig a családi háttérre hivatkozva nem vállal több gyermeket, a maradék 36% több gyermeket vállalna, ha valamilyen formában javulna az anyagi helyzete, vagy a jövedelme nőne vagy pedig a költségei csökkennének. A kitöltők 10-15%-a tulajdonított nagy jelentőséget a családtámogatás különböző formáinak a gyermekvállalásával összefüggően további 5-10 % nál volt megfigyelhet közepes erősség figyelhető meg összességében átlagosan 60%-körül mozog azoknak az aránya, akiket nem vagy nagyon alacsony mértékben befolyásolt az állami támogatás mértéke körülbelül további 5-10% tulajdonított közepesen erős és közepesen gyenge kapcsolatot a gyermeke vállalása és a kapott támogatás között. Kis mértékű növekedés figyelhető meg a gyermekek száma és az állami ösztönző mértéke között. A kapott adatok alátámasztják az állítást miszerint közepesen gyenge vagy gyenge a kapcsolat az állami támogatás mértéke és a gyermekvállalás között, tehát kis mértékben, de pozitívan hat a családpolitikai ösztönző a gyermekvállalásra. A válaszokból az látszik, hogy a legmeghatározóbb tényező a megfelelő partner, illetve a magasabb jövedelem, tehát a hosszú távú anyagi biztonság megteremtése megbízható emberekkel. Úgy látszik nem nyújt elegendő biztonságérzetet a családoknak az állami támogatás további gyermekek vállalásához.

23. Összegzés

A családtámogatási rendszer közvetlen pénzbeli juttatásai hatékony segítséget nyújtanak a szegényebb rétegeknek, így ők bátrabban vállalnak gyermeket, de nekem az a meglátásom, hogy ez számukra megélhetési támogatás és nem feltétlenül a támogatás miatt vállalnak gyermeket. A magasabb jövedelemmel rendelkező családokban a pénzbeli transferek jelentősége nem számottevő gyermekvállalás szempontjából.

Az otthonteremtést célzó támogatásokat, mint a kamattámogatott hitel vagy a CSOK a legszegényebb réteg nem valószínű, hogy igénybe tudja venni, hiszen alacsony jövedelme miatt nem hitelképes a magasabb jövedelemmel rendelkezők persze kihasználják a kormány adta lehetőségeiket és kapacitásukat mérlegelve döntenek a gyermekeik számáról. A termékenységi arányszám csökkenéséhez nem a támogatások alacsony összege vezetett éppen ezért annak növelése nem fogja megoldani ezt a problémát, persze kismértékben hozzájárulhat az arányok javulásához.

A gyermekvállalási hajlandóság azért csökken Európa szerte mert a gyermek vállalása már nem feltétele a szülő biztonságának, sőt mostanában egyre inkább előforduló jelenség az, hogy az idős szülő támogatja anyagilag fiatal gyermekét, mert az nem tudja megteremteni magának az anyagi biztonságát, tehát inkább válik kockázattá a gyermek vállalása a szülők számára. A gyermekek felnevelésének a költsége óriási mértékben növekedett, leginkább a késői munkába állásnak köszönhetően, nem ritka, hogy egy fiatal közel harminc éves korában vállal először munkát. Az ezekkel járó költségeket és kockázatokat pedig a szülőknek kell vállalnia. Az egzisztencia megteremtése is jóval nehezebb, főleg mert a generációk már nem élnek együtt és mert óriásiak a lakhatási költségek az átlag jövedelmekhez képest. A család, mint közösség egyre inkább veszít a jelentőségéből az egyén önmegvalósításának a javára. Néhány elmélet szerint a nyugdíjrendszer bevezetése okozta ezt a problémát más elméletek a társadalmi trendeket okolják. Nekem az a véleményem, hogy mindkettőben van igazság.

Felhasznált Irodalom

- Gábos András: A Magyar Családtámogatási Rendszer Termékenységi Hatásai Ph.D. értekezés, Budapesti Corvinus Egyetem Szociológiai Ph.D. Program, Budapest 2005.
- Lentner Csaba, Sági Judit, Tatay Tibor: A magyar családtámogatási rendszer prioritásai, Acta Humana 2017/3.37-46
- Kristó Katalin: Tervek és a valóság A pénzbeni családtámogatási ellátások vizsgálata a kormányprogramok tükrében Doktori (PhD értekezés. Nemzeti Közszerológiai Egyetem Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola Budapest 2015
- Tóth Flóra, Horváthné Dr. Kökény Annamária: A családok otthonteremtési kedvezménye és annak várható hatásai, Economica Évf.9 szám 2 (2018)
- Tatay Tibor, Sági Judit, Lentner Csaba: A családi otthonteremtési kedvezmény költségvetési terheinek előreszámítása, 2020-2040, Statisztikai Szemle (2019)
- Sági Judit, Tatay Tibor, Lentner Csaba, Neumanné Virág Ildikó: A család és otthonteremtési adókedvezmények, illetve támogatások egyes hatásai, Pénzügyi Szemle (2017)
- Molnár Tamás, Koczor-Keul Melinda: A magyar társadalom előregedésének vizsgálata európai összehasonlításban, Deturope (2013)
- Botos Katalin: Az előregedő társadalom problémái, Polgári Szemle (2018)
- Závecz Szilvia: A népességfogyástól a gyermekszegénységig, a hazai családtámogatási rendszer dilemmái, E-conom (2012)
- Berend T. Iván: A jóléti állam: válság és kiutak, Magyar Tudomány, 2003/10
- Bajomi Anna Zsófia, Czirfusz Márton, Sebály Bernadett: Éves Jelentés a lakhatási szegénységről, Habitat for Humanity Magyarország (2021)
- Sági Judit, Lentner Csaba: A magyar népességpolitikai intézkedések tényezői és várható hatásai, Közgazdasági Szemle (2020)
- Hoffman István: Családpolitika, Nemzeti Közszerológiai Egyetem (2018)
- Stefán-Makay Zsuzsanna: A Franciaországi családpolitika és a magas termékenység összefüggése Demográfia, 2009. 52. évf. 4. szám
- Gáspár Andrea: A személyi jövedelemadó rendszerének alakulása Magyarországon (1988-2014) (Economica 2014 2. szám)

Forrásjegyzék

[Szia-kedvezmények - Nemzeti Adó- és Vámhivatal \(gov.hu\)](#)

[Családok támogatása - Magyar Államkincstár \(gov.hu\)Magyarország Kormánya - Családi Otthonteremtési Kedvezmény \(CSOK\) \(kormany.hu\)](#)

[c2a1487e-3ff0-eb07-3a20-13851d22e8fb \(parlament.hu\)](#)

[A CSALÁDOK OTTHONTEREMTÉSI KEDVEZMÉNYE ÉS ANNAK VÁRHATÓ HATÁSAI | Economica \(unideb.hu\)](#)

[2019_02_192.pdf \(mtak.hu\)](#)

[A-csalad-es-otthonteremtes-adokedvezmenyek-illetve-tamogatasok-egyeb-hatasai.pdf \(researchgate.net\)](#)

[Analysis of Demographic Aging in Hungary in European Comparison \(deturope.eu\)](#)

[Az előregedő társadalom problémái = Problems in an Aging Society - REAL - az MTA Könyvtárának Repozitóriuma](#)

[A népességfogyástól a gyermekszegénységig: A hazai családtámogatási rendszer dilemmái - REAL - az MTA Könyvtárának Repozitóriuma](#)

[tb.doc \(live.com\)](#)

[Czirfusz Jelinek Habitat EvesJelentes 2021_final.pdf \(mtak.hu\)](#)

[445-836-1-SM.pdf \(uni-nke.hu\)](#)

[Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem \(uni-corvinus.hu\)](#)

[A magyar népességpolitikai intézkedések tényezői és várható hatásai \(mtak.hu\)](#)

[Kristó Katalin PhD \(uni-nke.hu\)](#)

[Családpolitika.pdf \(uni-nke.hu\)](#)

[25.1.1.18. Gyermekotthonokban és nevelőszülőknél ellátott gyermekek és fiatal felnőttek létszámának alakulása a változás oka szerint \(ksh.hu\)](#)

[25.2.1.1. A családtámogatási és gyermekgondozási ellátások \(ksh.hu\)](#)

[25.1.1.6. Családtámogatásban részesülők \(ksh.hu\)](#)

[25.1.1.5. A családtámogatások kiadásai \(ksh.hu\)](#)

[Lakossági lakáshitelezés, 2022 \(ksh.hu\)](#)

[18.2.1.10. Lakáscélú hitelek félévenként \(ksh.hu\)](#)

[STADAT – 3.7.2. A központi költségvetés bevételei és egyenlege \(2005–\) \(ksh.hu\)](#)

[A személyi jövedelemadó rendszerének alakulása Magyarországon \(1988-2014\) megtekintése | Economica \(unideb.hu\)](#)

[CSOK Plusz 2024 | Bank360](#)

[A franciaországi családpolitika és a magas termékenység összefüggése megtekintése \(demografia.hu\)](#)

[1997. évi XXXI. törvény - Nemzeti Jogszabálytár \(njt.hu\)](#)

[Az Egyezmény részes államai \(unicef.hu\)](#)

Táblázatjegyzék

1. Átlagéletkor földrészenként
2. Születéskor várható átlagos élettartam (férfi)
3. Táblázat a családi pótlék mértékéről
4. Magyarország személyi jövedelemadó adókulcsainak változás
5. Táblázat az igénybe vehető családi adókedvezmény mértékéről
6. Táblázat igényelhető otthonteremtési kedvezmény
7. Táblázat a kistelepüléseken igényelhető kamattámogatott kölcsönökről 1.
8. Táblázat a kistelepüléseken igényelhető kamattámogatott kölcsönökről 2.
9. Táblázat a kistelepüléseken igényelhető otthonteremtési kedvezményről/1.
10. Táblázat a kistelepüléseken igényelhető otthonteremtési kedvezményről/2.
11. Támogatás összege a gyermekszámok függvényében

Ábrajegyzék

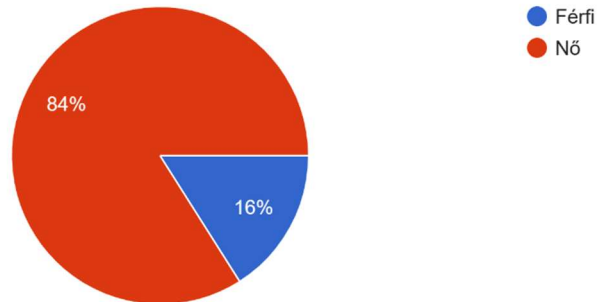
1. Korfa/1
2. Korfa/2
3. Születéskor várható átlagos élettartam
4. Termékenységi arányszám alakulása/1
5. Termékenységi arányszám alakulása/2
6. Élve születések számának alakulása/1
7. Élve születések számának alakulása/2
8. Termékenységi arányszámok Európában
9. Gyermekotthonokban elhelyezettek száma
10. Nevelőszülőknél elhelyezettek száma
11. Családtámogatások összegei
12. Családtámogatás GDP arányában
13. Családipótlékot igénybe vevők
14. Egyéb családtámogatásban részesülők száma
15. háztartások száma gyermekszámok szerint
16. Lakáscélú hitelállomány alakulása
17. Családi otthonteremtési támogatások alakulása 1.
18. Családi otthonteremtési támogatások alakulása 2.

Mellékletek

I.számú melléklet Kérdőív

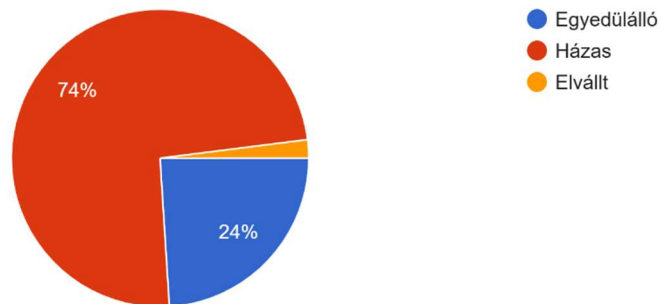
Az Ön neme:

50 válasz



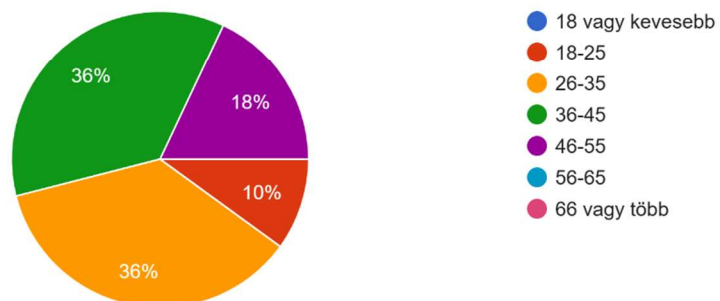
Az Ön családi állapota:

50 válasz



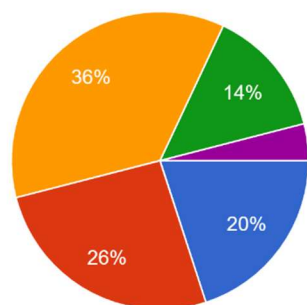
Az Ön korosztálya:

50 válasz



Hány gyermeke van?

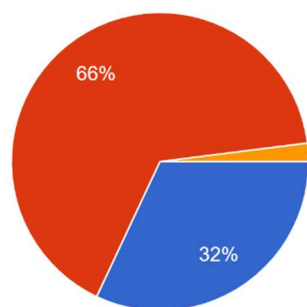
50 válasz



- Nincs gyermekem
- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6 vagy több

Tervez e a jövőben gyermeket vállalni

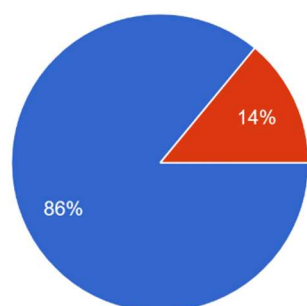
50 válasz



- Igen
- Nem, mivel már van
- Nem, nincs és nem is szeretnék saját gyermeket
- Nem lehet gyermekem ezért nem vállaltam de szerettem volna

Élete során folyósítottak e hitelt/kölcsönt magának?

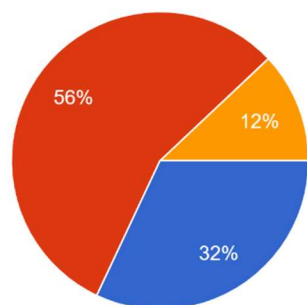
50 válasz



- Igen
- Nem

Kapott e állami támogatást kölcsönére/hitelére?

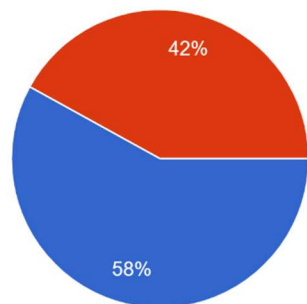
50 válasz



- Igen
- Nem
- Nem vettem fel kölcsönt sem hitelt

Érvényesít e Családi-Adókedvezményt?

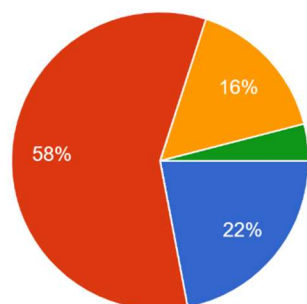
50 válasz



- Igen
- Nem

Vett e igénybe Családi Otthonteremtési Kedvezményt?

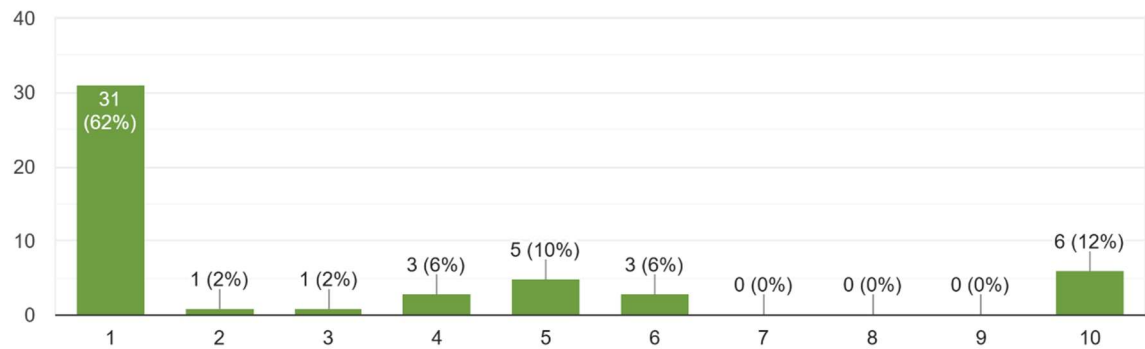
50 válasz



- Igen
- Nem
- Nem, de ha lesz rá lehetőségem igénybe veszem
- Nem, akkor sem venném igénybe ha lenne rá lehetőségem

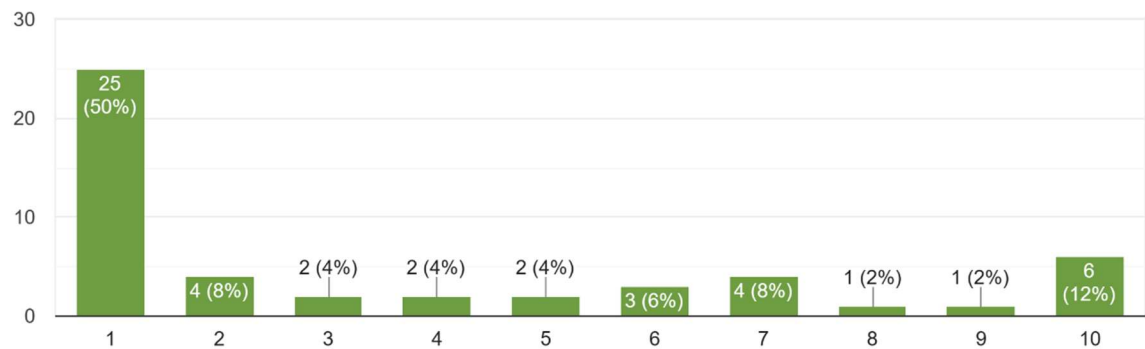
Milyen mértékben befolyásolná az első gyermeke vállalását a családi adókedvezmény?

50 válasz



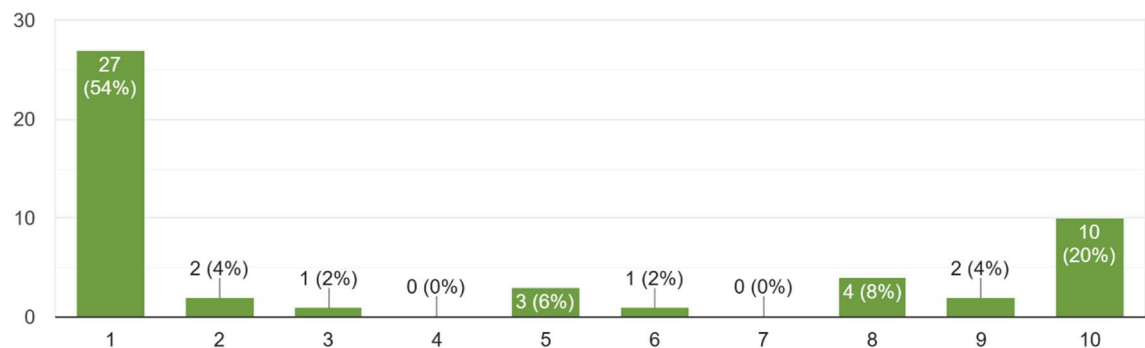
Milyen mértékben befolyásolná a második gyermeke vállalását a családi adókedvezmény?

50 válasz



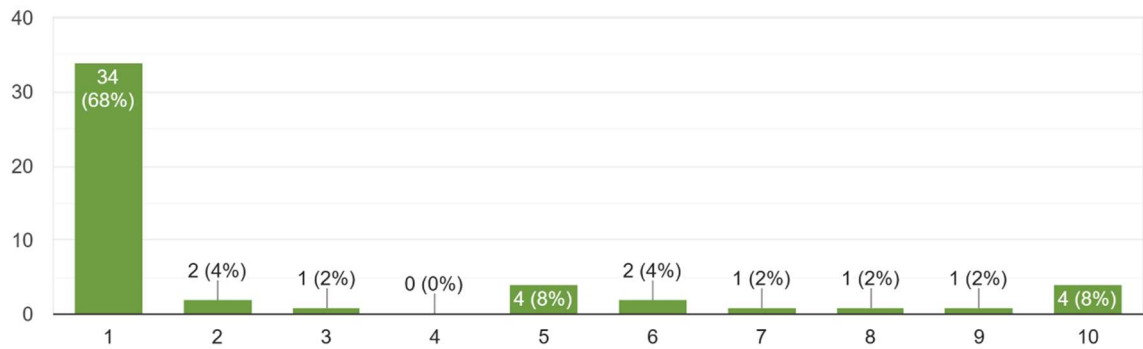
Milyen mértékben befolyásolná a harmadik gyermeke vállalását a családi adókedvezmény?

50 válasz



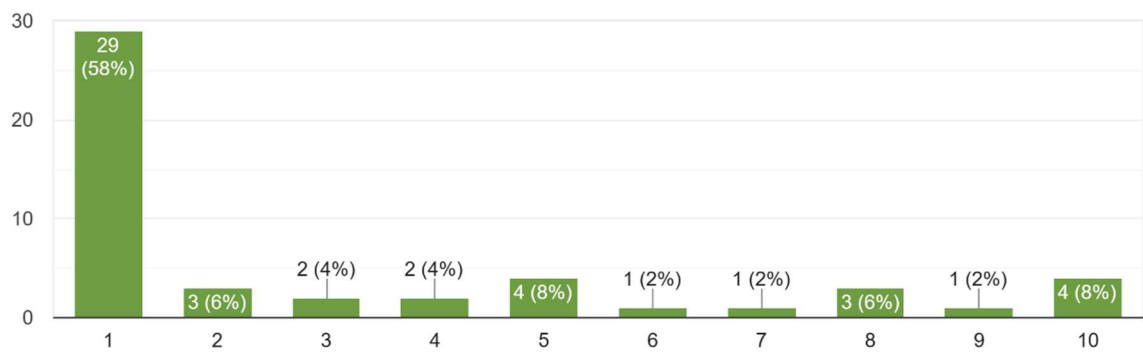
Milyen mértékben befolyásolná az első gyermeke vállalását a Családi Otthonteremtési Kedvezmény?

50 válasz



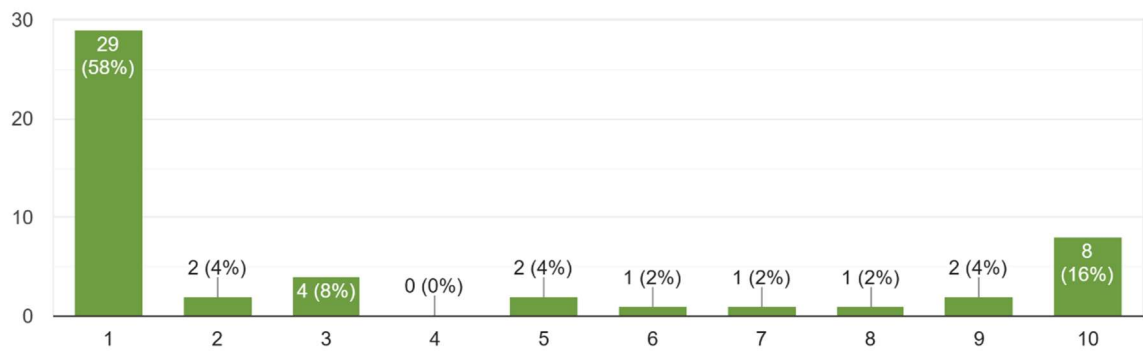
Milyen mértékben befolyásolná a második gyermeke vállalását a Családi Otthonteremtési Kedvezmény?

50 válasz



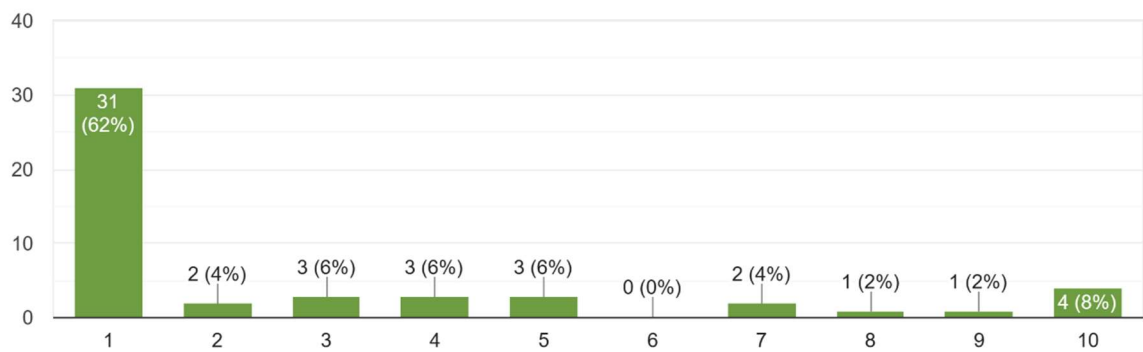
Milyen mértékben befolyásolná a harmadik gyermeke vállalását a Családi Otthonteremtési Kedvezmény?

50 válasz



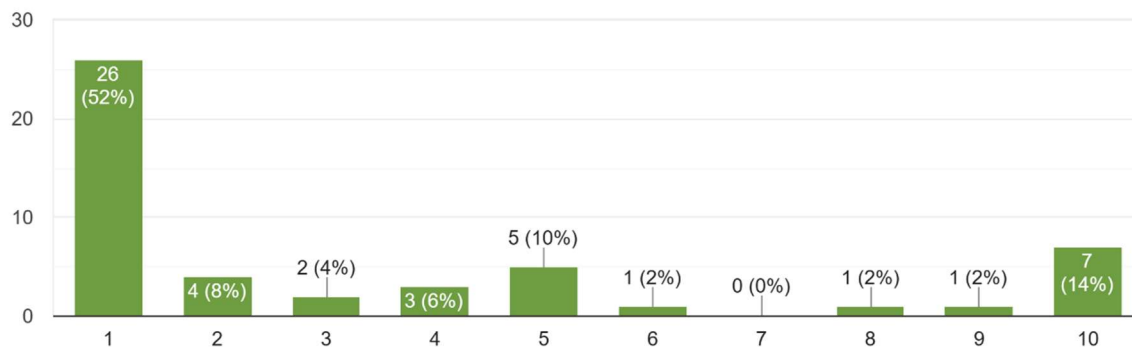
Milyen mértékben befolyásolná az első gyermeke vállalását a gyermekek után járó egyéb pénzügyi juttatások?

50 válasz



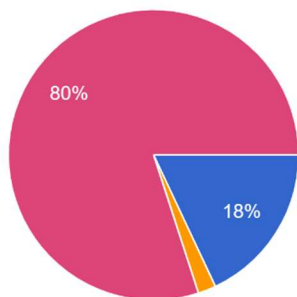
Milyen mértékben befolyásolná a második gyermeke vállalását a gyermekek után járó egyéb pénzübeni juttatások?

50 válasz



Azért nem vállaltam gyermeket, mert:

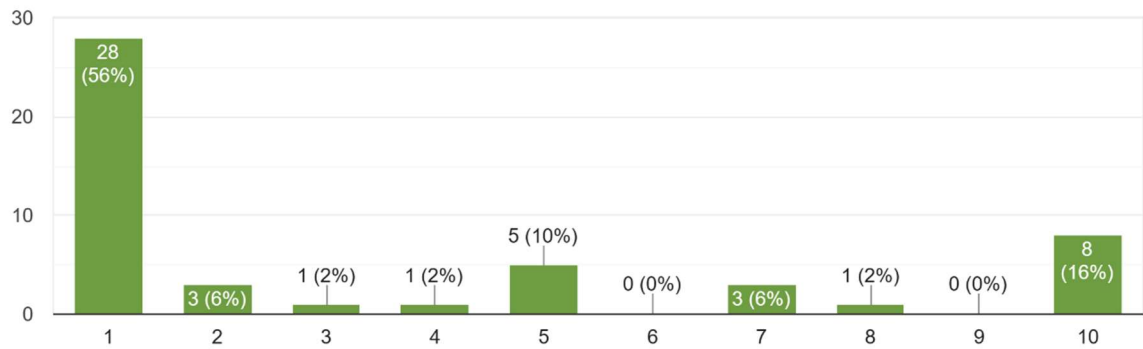
50 válasz



- Nem találtam megfelelő partnert
- Féltem a szüléstől
- Nem volt megfelelő anyagi helyzetem
- Egészségügyi okok miatt nem lehetett
- Nem volt megfelelő a családi háttér
- Nem akartam mert nehéz az élet
- Van gyermekem

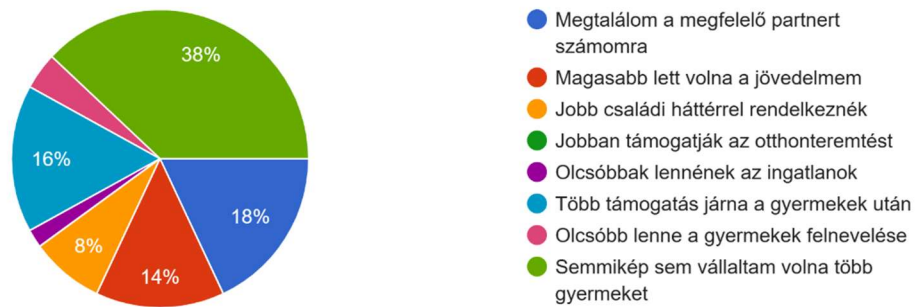
Milyen mértékben befolyásolná a harmadik gyermeke vállalását a gyermekek után járó egyéb pénzübeni juttatások?

50 válasz



Több gyermeket vállalnék ha :

50 válasz



Saját szerkesztés

II: számú melléklet: teljes termékenységi arányszámok

Év	Élve születés összesen	Élve születés ezer lakosra	Teljes termékenységi arányszám
2000	97 597	9,6	1,32
2001	97 047	9,5	1,31
2002	96 804	9,5	1,30
2003	94 647	9,3	1,27
2004	95 137	9,4	1,27
2005	97 496	9,7	1,30
2006	99 871	9,9	1,34
2007	97 613	9,7	1,31
2008	99 149	9,9	1,35
2009	96 442	9,6	1,32
2010	90 335	9,0	1,25
2011	88 049	8,8	1,23
2012	90 269	9,1	1,34
2013	88 689	9,0	1,34
2014	91 510	9,3	1,41
2015	91 690	9,3	1,44
2016	93 063	9,5	1,49
2017	91 577	9,4	1,49
2018	89 807	9,2	1,49
2019	89 193	9,1	1,49
2020	92 338	9,5	1,56
2021	93 039	9,6	1,59
2022	88 491	9,1	1,52

Forrás: KSH

III. számú melléklet: lakáscélú hitelek állománya

Idő- szak	Államilag támogatott [milliárd Ft]	Állami támogatás nélküli [milliárd Ft]
2002	494	112
2003	1213	223
2004	1535	340
2005	1631	611
2006	1620	1053
2007	1530	1579
2008	1338	2537
2009	1336	2584
2010	1230	3054
2011	1123	3099
2012	996	2514
2013	909	2410
2014	834	2490
2015	751	2246
2016	692	2221
2017	640	2375
2018	591	2733
2019	598	3034
2020	652	3352
2021	768	3817
2022	888	4041

Forrás: KSH

IV. számú melléklet: családi otthonteremtési kedvezmény alakulása célok szerint

Időszak	Új lakás építésére	Új lakás vásárlására	Használt lakás vásárlására	Bővítésre, felújításra
I. 2016	933	358	6280	93
II. 2016	3596	1125	7845	525
I. 2017	3669	1472	7326	293
II. 2017	4834	1766	9471	273
I. 2018	3775	1779	8807	162
II. 2018	4143	1948	10361	227
I. 2019	4357	2114	6485	188
II. 2019	4684	2424	10183	2629
I. 2020	3770	1812	10631	2714
II. 2020	2842	1702	11784	2917
I. 2021	2354	2129	10843	2105
II. 2021	2507	2358	14688	2571
I. 2022	2746	3096	11194	1911
II. 2022	2152	2339	12207	2498

Forrás: KSH

Mellékletek jegyzéke

- I. Kérdőív
- II. Teljes termékenységi arányszámok
- III. Lakáscélú hitelek állománya
- IV. Családi otthonteremtési kedvezmény alakulása célok szerint